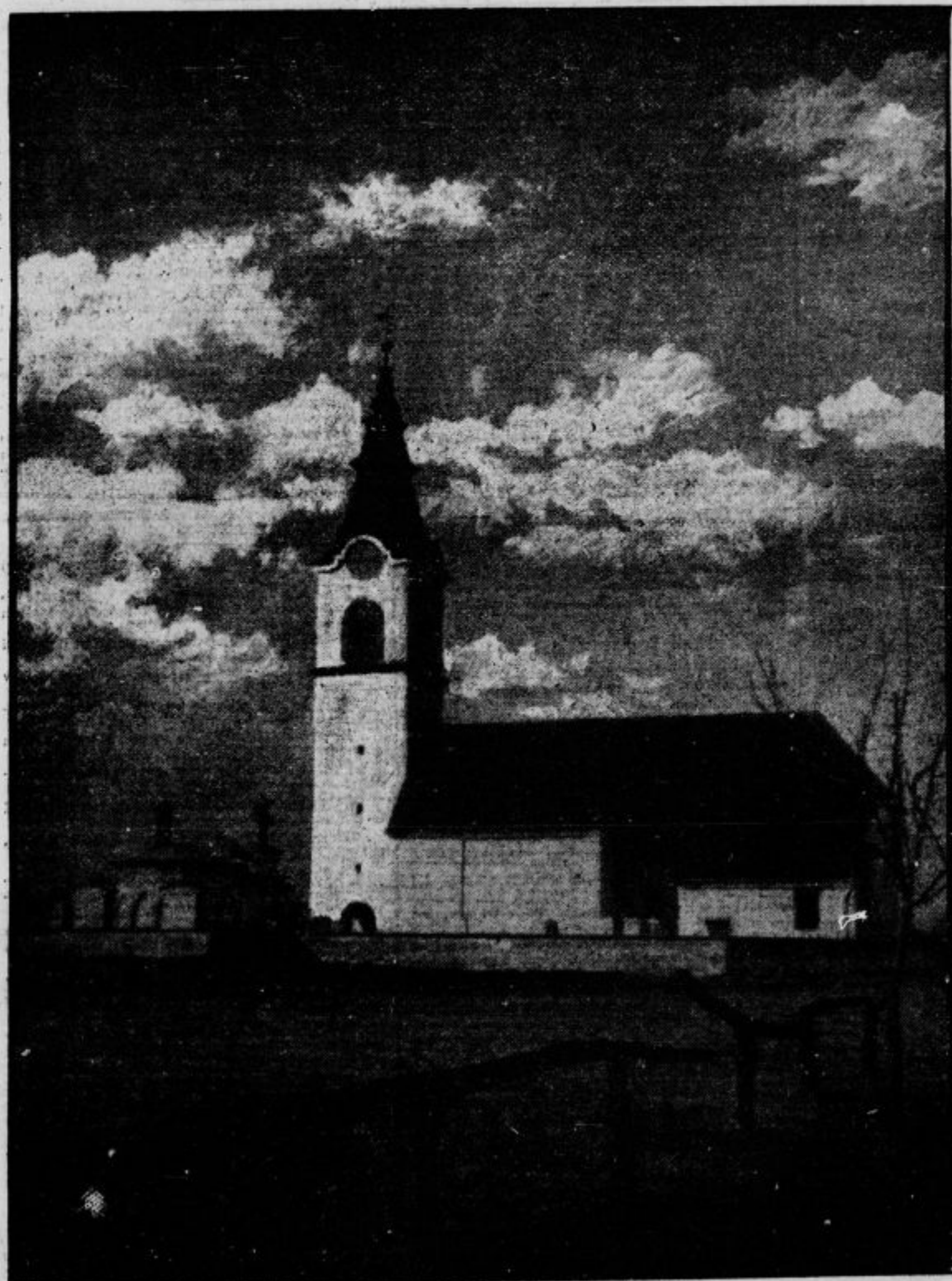

Domoljub

V Ljubljani 25. marca 1942-XX

55 - Štev. 13

Cerkev božjega groba

v Stepanji vasi pri Ljubljani, kamor so njega dni Ljubljanci in okoličani v dneh štiridesetdanskega posta tako radi romali. Po svetovni vojski pa so to častitljivo navado začeli opuščati.

RAZGLEDE PO SVETU

Vojna poročila

V severni Afriki so pretekli teden bojevali junaške boje zlasti prednji oddelki italijanske armade skupaj z nemškimi četami. Sprva je sicer sovražnik skušal napadati z manjšimi ogledniškimi krzdali, bil pa je vsakokrat krvavo odbit. — Zadnje dni preteklega tedna so prednji oddelki italijanskih in nemških čet pri Mekiliju presenetili sovražnika ter mu prizadeli kaj hude izgube. Tako so mu zaplenili in uničili 4 topove, 2 oklepna avtomobila ter zajeli nekaj desetih vojakov. — Hujši so bili zračni boji med letali. Sovražnik je sicer skušal bombardirati Tripolis, Bengazi in Atene, pa s svojimi bombnimi napadi ni napravil nobene škode. — Kasneje so sovražna letala napadla otok Rodi, kjer so sicer poškodovale tamkajšnje pravoslavne cerkve ter ubila 7 civilistov, 10 pa jih ranila, druge škode pa tudi tu sovražnik ni mogel prizadeti. — Pač pa so italijansko-nemška letala učinkovito napadala Malto in druga sovražna oporišča, kjer so napravila velikansko škodo.

Na ruskem bojišču je sovražnik pretekle dni nenadno poskušal, da bi Nemce presenetil na polotoku Kerču na Krimu. Sovražnik je napadel z velikimi silami, z močnimi topovi, številnimi tanki in s podporo mnogo letal. Toda nemško-romunske čete, ki tam stojе, so vse te napade odbile. Tako poroča nemško uradno poročilo, da je sovražnik samo na tem odseku od 6. do 12. sušca izgubil nič manj kakor 209 letal, dne 17. sušca je sovražnik izgubil 68 letal, prve tri dni napada je izgubil 136 tankov, od 15. do 17. sušca pa spet 131 tankov. Dne 19. sušca je sovražnik izgubil 62 letal in 28 tankov. — Tudi drugod sovražnik še hudo napada, vendar ga Nemci ustavljajo, kakor vsak dan beremo v vojnih poročilih. Nemški propagandni minister dr. Gobbels je te dni imel govor, kjer je dejal, da je zdaj zimskih strahov na tem bojišču konec. Zdjaj se prične tam blato, potem pa pride poletje, ko bo nemška armada z vso silo napadla sovražnika in ga uničila.

Japonci poročajo, da so zdaj zasedli tudi vzhodni del otoka Jave ter da so dobili v svoje roke tudi velike petrolejske vrelce, ki pa niso bili nič poškodovani. — O veliki pomorski bitki pri Javi, ki je bila pred nekaj tedni, zdaj poročajo, da so Japonci v tisti bitki svojim sovražnikom potopili nič manj kakor 12 vojnih ladij. — Ker so Japonci zasedli še skoraj vse večje otoke, je tudi za Novo Zelandijo postala nevarnost velika. Avstralija se z vso važno pripravlja na bližajoče se japonske napade. Glavno noveljstvo nad četami, ki bodo branile Avstralijo, je prevzel ameriški general Mac Arthur, ki je doslej branil Filippine. Japonci pa poročajo, da bodo zdaj na novo napadli Filippine, ker je tamkajšnjim ameriškim četam ušel del pogum, ko je odšel od njih general Mac Arthur. — Japonski brodograditelji v avstralskih vodah.

Na zahodu so angleška letala dne 13. sušca bombardirala mesto Köln, kjer so pač naredila nekaj malega škode med civilnim prebivalstvom, drugače pa ne.

Vinski pridelek v Franciji.

Pred sedanjo vojno je bila Francija z Alžirrom med največjimi svetovnimi pridelovalci vina. Njen delež pri svetovnem pridelku je znašal okrog 40%. V dobrih letih je sama Francija pridelala po 75 in še več milijonov hektolitrov. V Alžiru so prej pridelali po 20, lani pa nekaj nad 10 milijonov hektolitrov. Iz Alžira bo mogoče letos uvoziti v Francijo okrog 5 milijonov hektolitrov in bo tako na razpolago okrog 49 milijonov hektolitrov vina. Od tega ostane vinogradnikom okrog 12 milijonov, 4 milijoni hektolitrov grede za industrijske potrebe, 3 milijoni za izvoz in ostane tako za prebivalstvo le 20 milijonov hektolitrov vina, dočim je znala običajna letna poraba pred vojno nad 50 milijonov hektolitrov.

Če človek izgubi roko ali nogo

Zlasti v vojnih časih marsikdo izgubi kak od svojega telesa. Zdravnik prof. dr. Jorns, ki je v pretekli svetovni vojni sam postal invalid, zdaj v nemški zdravniški reviji piše, da bo v sedanji vojni med Nemci mnogo manj invalidov brez roke ali noge, kakor jih je bilo v pretekli. Nato pa pravi, da je invalid, ki je izgubil roko ali nogo, delaven človek, ki pa nikdar ni tako oblasten, kakor so na primer nekateri drugi, ki so že po naravi pohabjeni. Vojni ali delovni invalidi so ljudje, ki imajo skrb za delo in dolžnost. Tudi umrljivost je med njimi razmeroma le majhna.

Kdor na primer izgubi roko, ki bi jo sicer najbolj potreboval za svoj poklic, se sčasoma navadi z drugimi udi tako ročno delati, kakor bi mu nič ne manjkalo. Zdravnik se je zanimal za usodo ljudi, ki so izgubili roko, ter je dognal, da so si ti tako pomagali, da so zdaj bolj negovali svoje duševne sposobnosti. Celotaki, ki so izgubili celo roko od rame navzdol, so sčasoma začeli uspešno negovali kak koristen šport, da so ostali sveži in prožni.

Če človek izgubi nogo, se s tem njegova telesna teža za eno sedmino zmanjša. Kajpada mora tak človek zdaj vse svoje sedanje življenje spremeniti. Dobiti mora nov primeren poklic, če zaradi izgubljene noge ne more opravljati dosedanjega. Zdravnik pravi, da se mora človek, ki je izgubil nogo, dati večkrat stehitati, ker se takih radi prijemlje debelost. Zato zdravnik priporoča ljudem, ki so izgubili nogo, da se vseno radi ukvarjajo s telovadbo in športom, zlasti pa plavati naj se nauče z eno samo nogo. Kdor ima tak poklic, da mnogo sedi, tak mora vsak dan hoditi na sprehod. Zraven vsega pa se mora tak človek tudi sicer mnogo gibati, se masirati ter zlasti mnogo kopati. Le tako bo ohranil svoje okrnjeno telo sveže in prožno.

Ti nasveti veljajo kajpak bolj za mestnega človeka, med tem ko se kmečki človek tudi z enim samim udom sčasoma zna pomagati pri svojem delu. Vendar pa bi marsikak nasvet tega mestnega zdravnika utegnil tudi kmečkemu invalidu biti v prid.

Proti špekulaciji z zemljo.

Bolgarski državni zbor je sprejel na zadnjem zasedanju zakon o preprečevanju špekulacije z zemljo. Po tem zakonu sme imeti zemljo le oni, ki se poklicno bavi s poljedelstvom in živinorejo. Izvzeta je zemlja za vrtove okoli hiš in zemlja, ki pripada zdravstvenim ustanovam in oblastvom. Kmetijska posestva preko določenega obsega lahko kupijo samo osebe, ki se poklicno bavijo s kmetijstvom in živinorejo. To pa ne velja za nakup zemljišč, ki so potrebna za industrijske namene.

Zastrupljenje z bronastimi zapustnicami

V kodanškem Kraljevem gledališču so te dni predvajali »Boginjo sonca«. Dogodek sam na sebi ne bi bil nič tako posebnega, če ne bi prav pri tej priliki zbudil splošen preplah.

Po režiserji zamisli so plesalke, ki so pri tej predstavi nastopile na odru, okintali poleg drugega tudi z bronastimi zapustnicami. Ko so med predstavo začeli plesalke osvetljevati od vseh strani z reflektorji, da bi bil učinek predstave čim večji, so skoraj vse plesalke popadale v nezavest. Gledalci so se začeli spogledovati in ugibati, kaj naj to pomeni. Tudi režiserju seveda ni šlo to v glavo. Če bi le katero od plesalk popadla trenutna slabost, da bi omagala, še ne bi bilo nič tako čudnega. Tako pa so popadale na tla kar skoraj vse od kraja. Režiser je spoznal, da je stvar le resna in je dal takoj poklicati reševalce. Plesalke so brž prepehali v bližnjo bolnišnico ter jih sicer kmalu spravili spet k zavesti, vendar pa zdravnik je zdaj niso čisto na jasnem, kaj naj bi se bilo s plesalkami na odru zgodilo. Večina zdravnikov pa je priprčana, da so se tista brhka dekleta zastrupila s kovinastimi zapustnicami. Zastrupitev, pravijo, so povzročili žarki, ki so odsevali z zapustnic, ko so jih osinili s premočnimi reflektorji.

KRATKE z vsega sveta

12 vasi je pod vodo v okolici turške Adane. Voda narasle Donave je pred kratkim poplavlila bolgarsko mesto Vidin in udirala celo v druga in tretja nadstropja.

V Napoliju je umrl 84 letni divizijski general Luigi Ganino. V prejšnji svetovni vojni se je izkazal kot zavojevalec Roda.

Gorelo je te dni v čakalnici 3. razreda v madžarski Budimpešti; 100 oseb je dobilo opekline. Samo poročni moški smejo nositi pokrivala v japonski Koreji.

12 vojnih ladij so izgubili japonski nasprotniki po japonskem poročilu v bitki pri Javi.

Tovarno za izdelavo strupenih plinov so odkrile japonske oblasti na Javi.

Zemljepisci trdijo, da je na svetu najmanj trideset Berlinov; tudi Rimov je več, seveda samo po imenu.

V češkem Brnu so odsekali glavi obsojencema, ki sta na skrivaj prodala veliko prašičev ter prodajala meso po pretiranih cenah.

Zaradi zaslug v hudih obrambnih bojih na ruskem bojišču je Hitler povišal na stopnjo armadnih generalov generala Reinhardta in Schmidta.

Nadzorstvo nad tuji so povečale turške policijske oblasti.

540.000 ljudi so izselili v preteklih dveh mesecih iz indijske Kalkute na deželo.

Te dni je bilo poplavljeno vse ozemlje med Donavo in Tiso; iz 700 vasi so prebivalce izselili in 170 hiš je porušila povodenj v Subotici.

Mednarodni tečaj za izdelavo načrtov za veliki mavzolej, posvečen spominu Ata Turka, je razpisala turška vlada.

300 potniških vlakov so ukinitile angleške oblasti na svojem ozemlju.

Neposredna železniška zveza med Berlinom in Krimom je bila te dni po švedskih vesteh otvorena za vojaške potrebe in je dolga 2500 kilometrov.

8. 1. aprilom bodo v Angliji ukinili vse dodatne dobave bencina in zelo omejili izvenvojaški promet.

Nov denar — karbovance — bo izdala te dni nemška oblast (kakor za zadnje svetovne vojne) v Ukrajini.

Predsednik turške republike Ismet Ineni je te dni nadzoroval turške čete v nekaterih turških pokrajinah.

Skoraj 700 milijonov levov znaša bolgarski odkup za izboljševalna dela.

Avtomatsko telefonsko centrale bo dobila v kratkem bolgarska Sofija.

Nova ležišča zlata so odkrili v Kanadi v bližini mesta Alberta.

V telenjadne vrtove so spremenili v Londonu razne javne parke.

Zidi se ne smejo seliti na Švedsko, je odredila tamošnja vlada.

Obvezno delovno službo za mladino so uvedli te dni na Slovaškem.

Točen popis Židov v svrhu uvedbe v delovne bataljone so napravili na Madžarskem.

Velik vihar je dirjal zvečer 16. marca v Združenih državah. Več sto je mrtvih, okrog 1000 ranjenih in na tisoče hiš podrtih.

38 stopinj pod ničlo je kazal pretekli teden toplomer na zahodni švedski obali; takega mraza najstarejši ljudje v teh krajih ne pomnijo.

V nemškem Stuttgartu je umrl svetovno znani nemški inženjerski in izumitelj vžigalnih naprav za avtomobilske motorje, dr. Bosch.

Poldrugi milijon francoskih frankov je daroval papaz za tiste francoske škofije, ki so v vojni utrpeli največ škode.

Ze 225 let je kovasto dedna obrt v hiši kovaškega mojstra Arna Spiegla v Wickersu v nemškem Hessenu. Te dni so mojstru izročili posebno častno diploma.

50.000 delavcev in 2000 inženjerske je zaposlenih pri velikih obrambnih delih na obeh koncih ameriškega Panamskega prekopa, vedo povedati švedski listi.

Štebrno novotarijo v ženski modi je prepovedal voditelj ameriške vojne izdelave, ker mora vsa oblačilna industrija služiti vojnim potrebam.

SEME KRISTJANOV

(Nadaljevanje.)

(Povest iz časov cesarja Septimija Severa, 193—211.)

»Vsa zemlja je njegova last.«
 »Torej je bogat?«
 »Njegovo bogastvo je neizmerno.«
 »Mogoče kak knez, libijski kralj?«
 »Libijski kralj je v primeri z Njim največji siromak.«
 »Ali je lep?«
 »Lep kakor jasno sonce, krasen kakor jutranja zarja, svetel kakor zvezda neba!«
 »Morda Apolon?«
 »Apolon se z njim niti primerjati ne more!«
 »Morda Helios?«
 »Tudi Helios se z njim ne more primerjati. Premislila sem si in zvesta mi bom ostala.«
 Akvila in drugi, ki so prisostvovali zaslišanju, so se začeli posmehovati in dajati z rokami znamenja, s katerimi so hoteli reči: »Meša se ji; saj ne ve, kaj govori.«
 »Kaj pa mati pravi?«
 »To, kar hči.«
 »Siroti! Ali se obema meša, ali obe sanjari?« Tak ženin je nemogoče!
 »In vendar živi. Nebesa so njegov dom, zemlja je podnožje njegovih nog.«
 »Predlagam konec zaslišanja,« je menil Akvila. »Z norci se rimski sodnik ne razgovarja. Čakajmo jasnejših trenutkov!«
 In odvedli so ju v ječo nazaj...
 Naslednjega dne se je Prob zgasil pri svoji vedeževalki Vanufriji.
 »Prob Vanufrijo najlepše pozdravlja,« jo je lepo po rimsko nagovoril.
 »Prob prinaša novice,« je odgovarjala žena.
 »Kakšne neki? Sem radovedna.«
 »Vanufrija! Potamiena je že zaročena.«
 »Ni mogoče! Kaj mi praviš?«
 »Resnično! Danes je sama priznala.«
 »Vanufrija o tem nič ne ve, Probl! Ali bo prav, če malo poizvedujem? Navadno so mi zveze takihle mladih ljudi dobro znane. A o mladi Potamieni pa v resnici še ničesar ne vem.«
 »Želim. Močno želim!«
 »Dobro! V nekaj dneh se oglasile.«
 »Bom se. Moram se, moram!«
 Prob je k nekaj dnevom dodal zaradi varnosti, kakor je menil, še nekaj dni. Čez novih nekaj dni se je v resnici zgasil. V tem času je Vanufrija res nekaj izvohunila. Ni bilo vse jasno, pa vendar...
 »Jasni Probl! Tole ti ve povedati Vanufrija, da si mlade kristjane izvolijo nekega Kristusa za svojega ženina. In se potem ponašajo, da so zaročene ali celo poročene, kakor jim bolj prav kaže.«
 To poročilo je nesel tudi sin skoraj gorko svojemu očetu Akvilu.
 »Tako, tako,« je menil Akvila. »Dosedaj je šlo kakor za igračo. Pri prihodnjem zaslišanju bo šlo pa zares. Ali življenje ali smrt! Voli naj sama!«

VIII.

Razneslo se je, da bosta sojeni lepa Potamiena in njena mati. Zlasti mladi svet se je močno zanimal za njeno sodbo in seveda tudi za njenegega ženina.
 »Potamiena,« je narekoval sodnik Akvila svojemu pisarju, »hči Publija in Marcele.«
 »Kristjana,« je dostavila deklica.
 »Ali želi tudi ostati kristjana?«
 »Z vsa dušo!«
 »Skoda. Ali je Potamiena in njeni materi znan ukaz božanskega vladarja?«
 »Znana mi je volja in zapoved našega učnika in prvega naslednika Kristusovega na zemlji, da moramo Boga bolj slušati kot ljudi.«
 »Ali naš jasni cesar ni božji sin?«
 »Le eden je pravi božji Sin, in ta je Jezus Kristus, kateremu bodi čast in slava vekomaj!«
 »Pomisli! Obel! Ali vama ni življenje drago? Treba bi ali darovati, kakor želi in zahteva naš jasni cesar, ali pa dati življenje.«

»Potem dam rajši življenje.«
 »Tako govori slepota in zaslepljenost.«
 »Meni je Kristus življenje in smrt dobiček, da govorim z besedo našega velikega apostola.«
 »Skoda tvoje mladosti in lepote. Lepa si kakor Venera. Krasna kot Junosa. Pa poglej tje! tam stoje možje, ki so pripravljene, da na mojo besedo uničijo vzorno rast in lepoto tvojega telesa. Ali slišiš, ali verjameš?«
 »Vem samo, da mi brez božje volje nihče ne more vzeti ne zdravja, ne moči, ne življenja.«
 »Sodnik je za hip prenehal. Kakor bi bil hotel počakati, kakšen vtis bo naredila njegova grožnja na žensko oseboje.«
 »Kakšna trma, kakšna kljubovalnost!« se je zaslišal glas iz vrste poslušalcev.
 »Ali pa stanovitnost,« je nekdo na pol tiho pripomnil. Ali je bil kristjan, ali se je šele nagibal h kristjanom.
 »Torej,« je povzel sodnik, »mati in hči, ali je vajina zveza beseda, da dasta rajši življenje kakor bi poslušale glas in ukaz našega jasnega vladarja?«
 »Zadnja beseda!«
 »Potem naj se zgodi, kar bi se že davno moralo zgoditi!«
 Sodnik je zlomil sodno palico v znamenje, da je zagrožena smrtna kazen stopila v veljavo.
 »Bazilid!« je poklical vojaka, »odvedi obe na kraj, kjer se bo sodba izvršila.«
 Vojak Bazilid je izvršil svoj nalog...
 Sedaj naj mi pa pekel posodi svoj jezik in svoje pero, da bom v stanu zapisati surove in umazane in podivjane besede. Takratna aleksandrijska mladina, s katerimi je obvladala ta komaj odrasla svojat na smrt obsojeno krščansko mater in prav tako junaško devico Potamieno!

Poročevalec, ki nam je ohranil poročilo o trpljenju Marcele in njene hčere Potamiene, je zapisal v poročilu besede: »Neki vojak Bazilid jo je vzel in peljal v smrt. Ko je pa množica skušala nanjo navaliti in jo z nedostojnimi besedami napadati, je odvrčal in odganjal siroveže.«

»Kakor je naš umirajoči Gospod obljubil razbojniku na križu, da se ga bo spomnil v nebeškem kraljestvu, tako obetam tudi jaz tebi, pogumni Bazilid, da tvojega usmiljenja in človekoljublja ne bom pozabil. Ko bom prišla v hišo svojega Gospoda, Njega, ki je na svetu živče obetal, da tudi kozarca mrzle vode ne bo ostal nikomur dolžan, se bom tudi jaz spomnila tebe in ti bom v kratkem vse povrnila, kar si ti meni storil dobrega. Ostani tudi v prihodnje nam prijazen in naklonjen; tvoj pogum, tvoja srčnost in odločnost bo tvoja rešitev.«

»Kaj govori kristjana?« so vpraševali nekateri.

»Kdo jo pa razume!«
 »Pustimo jo. Saj mu tako ne more nič škodovati, če mu grozi, mu itak zastonj grozi.«
 »Radoveden sem pa le. Ze besedo iz njenih lepih ust bi rad slišal.«

»Bodi no, bodil! Nazadnje boš še ti postal kristjan.«

»Nikar no —!«
 Bazilid pa je molčal in molče premišljeval obljubo in ni hotel nikomur povedati, kaj mu je Potamiena govorila na njenem zadnjem potu.

Podivjani morilci so polivali Kristusovo nevesto z vrelo smolo, dokler ni izdihnila zadnjega diha.

»Zdaj pa miren bodi, Bazilid! Ne hčere, ne mrtve njene matere se ti ni treba več bati.«

Mučeništvo je bilo končano. Topih, brezizraznih in posirovelih obrazov so se razhajale množice. Samo trije so odhajali od te krvave žaloigre vsak po svoje globoko zamišljeni. Prob je šel tiho svojo pot, Silvija je čutila po svoje, najbolj je pa vsa zadeva pretresla vojaka Bazilida. Zadnje besede v smrt odhajajoče Potamiene mu niso hotele iti iz glave...

(Nadaljevanje prih.)

Iz narave

Hrast pripoveduje

I.
 »Otovo ste že slišali bajke, ko se drevesa prav po človeško pogovarjajo. Slišali ste morda že tisto znano Jørgensenovo bajko, v kateri pisatelj pripoveduje, da so se drevesa uprala soncu. Ne bo napak, če se mi spre-govorimo nekaj o pogovoru v listnatem gozdu, kar je popisal nekdo, ki razume njihovo govorico. To pa naj ne bo le v zabavo, marveč tudi v pouk in našo korist.«

Prvi naj spregovori hrast, ki je znak močnejšosti in moči.

»Ze dolga stoletja stojim v temle gozdu,« de hrast in se ozre po svojih poslušalcih, ki so ga občudovaje poslušali. »Marsikaj sem videl in slišal in bil sem pričča važnih dogodkov. Poglejte me, star sem. Moja skorja je hrapava in razpokana, porasla z mahom in lišaji. Moje ukrivljene veje so grčave. Toda, kljub svoji starosti sem trden ko grča in naj se zaletava vame vihar ali naj treskajo strele okrog mene, jaz ostanem na svojem mestu.«

Nikar ne mislite, da sem tako brez pomena na svetu. O nel! Saj veste, da ljudje uporabljajo moj les, moje lubje, liste, želod in celo šiške, ki so jih napravile ose šiškarice na mojih listih, da preskrbe svojemu zarodu hrano, celo te, pravim, vedo človeški otroci obrniti v svoj prid.

Hrastovo lubje, to se pravi, moja vrhnja, hrpava in razpokana skorja, je res brez pomena. Za zdravilo nabirajo ljudje lubje mladih dreves ali vej, torej lubje, ki je polno življenjskega soka, polno čreslovine, grenkih snovi, smole, masti, gumija, sladkorja in raznih soli. Iz tega lubja pripravljajo čaje, polivke, praške, tinkture itd.«

»Cemu neki jim je vse to?« se oglasi radovedno breza.

»Cemu?« vpraša hrast. »Poslušajte! Če se zgodi, da se kak človeški otrok zastrupi z rastlinami, ki so strupene, tedaj vzame gospodinja prgičke mojega lubja in ga skuha na 1 litru mleka ter da bolniku. Seveda mora bolnik vzeti to doma pripravljeno zdravilo, preden je strup prešel v kri. Zato ni treba čakati zdravnika. Gospodinje uporabljajo moje lubje tudi pri driskah, griži, pri škrofelnih, bluvanju krvi, pri krvavenju v želodcu in v črevesju, pri raznih katarjih dihal, mehurja, sapnika itd. Za take bolezni napravijo gospodinja zdravilo tako, da vzame kakih 30 g mojega lubja in ga skuha na trideset litra vode. Tekočina se mora pokuhati do polovice. Bolnik jemlje tako zdravilo vsaki dve uri eno veliko žlico.«

Razen tega rabijo ljudje moje lubje tudi za zunanje bolezni. Kuhajo ga v vodi in pripravljajo obkladke pri zlati žili, raznih vodeničnih oteklinah, pri čirih in kostni jetiki, pri opeklinah in potenuj na nog, pri ranah med prsti na nogah in pri ozeblinah. Namesto obkladkov pomaga tudi umivanje ali kopanje v taki vodi. Toda s tem še niso končane bolezni, ki jih zdravi moje lubje. Z vodo, v kateri ga kuhajo, izpirajo usta, če imajo vnete dlesni, grgrajo, če je vneto grlo, moji prašek pa potresa na rane, ki krvave in se nerade celijo. Tudi njuhajo ga, če jim teče kri iz nosa. Za znotraj jemljejo tudi tinkturo, ki jo napravijo, če iztisnejo mlado spomladansko lubje, ki je polno soka ter temu soku dolijejo enako množino špirita ali žganja, pa puste 14 dni stati na soncu. Tinkturo jemljejo z medom ali na sladkorju po kapljicah.«

Tu hrast preneha in se ponosno ozre okrog sebe, da bi videl učinek svojega pripovedovanja.

Kokoš, ki bi si jo vsak želel.

Iz Marostice v veronski pokrajini piše »Curiere della Serca« o nenavadnih in zelo zaželenih kvočjih neke kokoši, ki je last Marije Poletto. Kokoš namreč že nekaj časa nese po dve do tri jajca dnevno in je zanjo kajpada zanimanje vseh sosedov in rešev v pokrajini veliko.

1 Apolon — bog svetlobe.
 2 Helios — bog sonca.

Kaj je NOVEGA

V aprilu mesecu ni prvega petka, ki bi spadal v vrsto pobožnosti deveterih petkov. Veliki petek namreč ni obhajil. Toda kljub temu prav vsi brez izjeme v dneh pred velikim petkom opravite spoved in prejmite sv. obhajilo.

Pobožnost deveterih petkov se nadaljuje s prvim petkom v maju.

d Sedemdesetletnik je postal znani slovenski pesnik g. Franjo Neubauer. Našemu zvestemu sodelavcu kličemo z vso iskrenostjo: Še na mnoga leta!

d 60 letnico rojstva je praznoval te dni Josip Bernik iz Višnje gore, sluga pri Trgovinski zbornici v Ljubljani. Bernik je bil prvi šofer na bivšem Kranjskem.

d Glede uživanja mesa v gostinskih obratih opozarjajo pristojni častitelji, da je onim, ki se vse dni hranijo v kakem gostinskem obratu in katerih živilske nakaznice nimajo mesarskega žiga, dovoljeno postreči z govejim mesom pri večerjah in kosilih, za katere je predpisan enoten obed.

d Cene enotnemu obedu. Pristojna oblast je določila cene enotnemu obedu za večerjo ob sobotah in za kosilo ter večerjo ob nedeljah v gostinskih obratih takole: v obratih posebne kategorije 15.50, I. kategorije 13.5, II. kategorije 11.—, III. kategorije 8.75, IV. kategorije 5.— lir. Če se ne vzame druga jed, se zgoraj določena cena znižuje za 4 lire v obratih posebne in prve kategorije, v obratih II. za 3 lire, v obratih III. za 2.75 in v obratih IV. kategorije za 2 lire.

d Nove kolesarske knjižice dobimo. Stare so že močno izrabljene. Velika praktična prednost novih kolesarskih knjižic, ki bodo po 3 lire, je, da so manjšega obsega in jih je mogoče shraniti tudi v jantje.

d Obroke kruha in inoke na navadne nakaznice so s 15. marcem znižali za 25 odstotkov.

d Nedeljsko delo v premogovnikih. Pristojna oblast je premogovnikom Ljubljanske pokrajine dovolila delati razen ob delavnih tudi vsako drugo nedeljo. Za tako delo se mora dati osebni, ki bi delalo na nedeljo, nepretrgan počitek 36 ur v zvezi z nedeljo, na katero se ne dela. Nedeljsko delo se mora poleg tega nagraditi s 50% pribitkom.

d S temenom se je dotaknil električnega voda. Tovarniški delavec Ivan Avguštinčič je bil zaposlen pri skladanju posušenih kož v velikem skladišču znane Polakove usnjarske tovarne v Ljubljani. Kož je bilo že toliko, da so segale skoraj do stropa. Avguštinčič je stal na visokem kupu in kože sprejemal od tovarnika, ki mu jih je podajal od zgoraj. Pod stropom tega skladišča je napeljan električni vod, ki pa ni bil zadosti zavarovan. Kakor bi moral biti po vseh predpisih. Nesrečni Avguštinčič se je pri delu dvignil in se s temenom dotaknil voda. Pretreslo ga je in se je zgrudil. Vsaka pomoč je bila zaman.

d Da konec školskega leta bodo delovale v vseh pokrajnih šolske kuhinje.

d Prihiti z nedeljo 15. marca so ukinili do nadaljnjega na postaji Ljubljana-Rakovnik postanke pri vseh potniških vlakih. Potniki iz Ljubljane, namenjeni na Dolensko, bodo morali vstopati na postaji Ljubljana glavni kolodvor, potniki s Dolenskega, namenjeni v Ljubljano, bodo morali izstopati na postaji Ljubljana glavni kolodvor. Isto velja za odpravo priljage.

d Pozdrave »Domoljub« in domačim pošiljajo iz daljnje Aleksandrije sledeti može in fantje: Pregelj Ignacij, Jež Justin, Škoflj Stanko, Margon Martin, Miklar Janez in Mihelac.

d Za ljubljanske trgovce. Pristojna oblast je ugotovila, da so v izločbah trgovin s oblačilnimi predmeti in živili razstavljene take količine in vrste blaga, ki so v nasprotju z dejansko zalogo v trgovinah samih. Tako se trgovci opozarjajo, da urede svoje izločbe tako, da bodo v skladu z zalogo in ponudbo oz. da postopoma in razumno skrijejo izločbe na skromnejšo in umestnejšo mero.

d Za letošnje letine lana, iz katerega se prideluje laneno tkivo, so bila izdana podrobna navodila. Določena je bila tudi odkupna cena za lan v posameznih pokrajinah. Povečana je bila dalje nagrada za pridelovalce lana, in sicer na 20 lir za vsak posejani hektar. Obenem so bile povišane podpore, ki jih država daje za pokrite strokovne prevoze, in sicer za 100%. Od lana, iz katerega bodo dobili tkivo, preostanejo odpadki, katere pa bodo tudi porabili v posebne namene.

d Vinarsko nadzorništvu v Ljubljani je prišlo s pregledom vin. Vinogradniki, ki žele imeti svoja vina pregledana (analizirana), naj predložijo na določenem zbirališču po pol litra vina vsake na določenem označbo točnega naslova vinogradnika in vrste v označbo točnega naslova vinogradnika in vrste vina. Pregledovala se bodo samo pristna vina, nikakor pa ne šumarnica in mešanice. Vinogradniki ki bo oddal vino v pregled, bo dobil posebno spritevalo s točno navedbo sestavnih delov pregledanega vina.

d Ob rojstvu dvojčkov sta dobila Ducejevo nagrado po 600 lir: zakonca Kogovšek Janez in Leopoldina z Broda, obč. Dolenci Logatec, ter Ludvika in Roza Rozina iz Sevnega, obč. Primskovo.

d »Da, Opele, 179, in 198, številka »Knjižice izide te dni. Naslovno stran je izdelal slikar grafik Koejančič. Vsebina: Premišljevanje o božji volji in božjem življenju v nas; res, zelo primerna za naš letošnji postni čas. — Stane 1.40 lire. — Uprava »Knjižice, Rakovnik, Ljubljana 8.

d Golobe selilce je prepovedano streljati. Kmetijsko ministrstvo je izdalo posebno svrnilo za ljubitelje golobjega mesa, da je prepovedano loviti ali pa streljati golobe selilce, češ da so te vrste golobjega rodu silno redke in jih je treba zato zaščititi. Prav tako je prepovedano vsakršno uničevanje tega goibna v gnezdih kakor tudi streljanje golobov med poletom. Za kršitelje predpisov so določene stroge kazni.

d Ko so nakladali hlode. Na črnomeljski železniški postaji so pod vodstvom predelavca Janeza Volfa nakladali na vagona hlode. Pri tem delu je Volfa doletela nesreča, da ga je težak hloed udaril po glavi. Zunanji poškodbi Wolf sicer ni dobil, pač pa mu je pretreslo možgane.

d Železniške olajšave za novoporočence. V Italiji so 29. julija 1932 uvedli posebne železniške olajšave za novoporočence, ki hočejo obiskati Rim ali iz Rima druge kraje v kraljevini. Teh ugodnosti se je doslej poslužilo 312.532 novoporočenih parov, med njimi 3063 pari iz obmejnih krajev.

d Pisma za Abesinijo. Ministrstvo za italijansko Afriko sporoča, da je zdaj dovoljeno pošiljati sporočila rojakom, ki bivajo v Abesiniji. Pisma ne smejo vsebovati več kakor 25 besed in morajo biti v nezalepljenem ovitku, na katerem je zapisan naslov. Na tem ovitku znamka ni potrebna. Ta ovitek s pismom pa je treba dati v drug zalepljen ovitek, prilepliti nanj znamko ter ga poslati do 31. marca ministrstvu za italijansko Afriko v Rimu.

d Za izrednega komisarja v občini Gorenji Logatec je imenovan fašist Giannotti Crucili, v občini Trzinje pa fašist Reschigg Marij.

d V zadnjem pastirskem listu, ki ga je poslal škof dr. Santin vernikom, se zavzema škof posebno za vzgojo otrok v družini. Opozarja starše, da morajo biti otroci birnani v osmem letu starosti, opominja jih, naj navajajo otroke, da bodo prejemali pozostvo sv. zakramenta ter jim polaga na srce, naj skrb, da bo vladal v njihovih družinah pravi krščanski duh.

d Iz slavinskega kota na Pivki. V preteklem letu se je v tukajšnji fari rodilo 38 otrok, mrlitev je bilo 18, poročilo se je pa 8 parov. Toda takoj v januarju in v začetku februarja v novem letu je smrt zažela bolj živahno vihteti svojo kosa. Imeli smo v kratkem kar 4 mrljice.

d Domače umetniške razglednice za velikončne praznike so na razpolago v ljubljanskih trgovinah s papirjem. Sta to dva posnetka Layerjevega križevga pola. Prvi nam predstavlja snemanje s križa, ko izrožajo mrtvo truplo Mariji. Druga slika pa nam predstavlja maziljenje Gospodovo, preden ga položi v grob. — Obe razglednici sta res umetniško delo našega domačega slikarja. Založila jih je Prosvetna zveza v Ljubljani. Cenjeno občinstvo vljudno prosimo, da se blagovoli za Veliko ož posluževati omenjenih razglednic.

d Mohorjanji Zadnji čas je, da se naročite na Mohorjeve knjige. Če kdaj, je letos nujno potrebno, da se naročimo na knjižni dar Družbe sv. Mohorja. — Vsa naročila sprejema tudi Ljudska knjižnica, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7/A. Celoletna naročnina znaša 15 lir.

Smrtne žrtve

† Francišek Župec

Dne 16. sučca je v Ljubljani padel, zadel od morilčeve krogle mlad slovenski katoliški akademik Francišek Župec, sin ravnarja kmetiča iz okolice Sl. Bistrice. Gimnazijo je dovršil v Mariboru, naskar se je leta 1940 vpisal na ljubljansko univerzo, kjer je študiral pravo. Tukaj je pridno študiral, zraven pa je kot navdušen športnik bil predsednik največje akademiske organizacije Akademiskega športnega kluba. — Kot tak je na prošnjo rektorja, profesorjev in dijakov z osebno žrtvijo prevzel mesto podzastupnika v novi vseučiliški organizaciji, ki jo je oblast ustavila namesto dosedanjih dijaških društev. Z njim skupaj so bili v novem odboru tudi zastopniki vseh drugih dosedanjih društev. Župec je skupaj s svojimi tovariši na prošnjo vseh prevzel to mesto iz ljubezni do slovenske univerze in do svojih tovarišev. Za svoje tovariše je v novem društvu delal in z največjo ljubeznijo deloval zlasti za tiste, ki so bili v največji sili. Tistim pa, ki bi bili izleli, da bi bila univerza zaprta, to delovanje ni bilo po volji. In zato so mladeža Župca po morilčevi roki dali zaščitno ustreliti. — Slovesen in veličasten pogreb je bil na praznik sv. Jožeta. Na grobu mu je govoril tudi vseuč. prof. dr. Ehrlich.

† Jaroslav Kikelj

Ko je umorjeni Župec se ležal na žalob, že je dne 18. sučca, malo čez polno pred Ljudsko kuhinjo v LJ počil nov strel, ki je smrtno zadel nedolžnega in plemenitega mladčiča Jaroslava Kikelja. Tudi on je bil sin revnih staršev iz Studencev pri Mariboru, kjer je končal gimnazijo leta 1. 1939. Potem se je vpisal na ljubljansko univerzo, kjer je študiral medicino. Ko je končal vse semestre, se je vpisal za filozofsko fakulteto. Bil je blag in nenavadno dober fant, tako nedolžnega srca, da bi nikomur ne mogel storiti kaj zalega. Resnično, ta ni imel osebnega sovražnika nikoder, ker ga je vsakdo, kdor ga je poznal, rad imel in spoštoval. Bil je otroško pobožen, mladinci čistejšega srca. Na dan svoje smrti je zjutraj še stregel pri sv. maši za rajnim župcem ter zanj sprejel sv. obhajilo. Bil je predsednik Akademiske katoliške akcije na univerzi, ki je v vel lastnosti, prav kakor Župec, bil poklican v odbor novega društva. Storil je, kar je imel za svojo dolžnost, da bi koristil univerzi in tovarišem. To je bila zanj velika osebna žrtev, ki pa se je ni plašil, kakor se katoličan potrebnih žrtv ne sme plašiti. Zato je padel tudi on pod morilčev roko, kot žrtev tiste nesrečne zablode, katere se imenuje »svobodnoljubna fronta«. Padel je kot prvi katoliški mladec, ki je tako vzorno delal in živel v sredini svojih tovarišev Mladcev Kristusa Kralla. On je iz njihovih vrst prvi bil poklican v mučeniško smrt.

Kikijev pogreb je bil v nedeljo ob štirih popoldne. Vodil ga je sam ljubljanski škof dr. Rožman, ki je imel na grobu pretrsljiv govor. Pogreba se je udeležilo mnogo tisočev ljudstva, zlasti mladine.

Ob teh dveh mladih grobovih naj ne rečemo drugega, kakor to, kar je bilo po naročilu škofjskega ordinariata v sporazumu s ljubljanskimi duhovniki med drugim oznanjeno v nedeljo pri vs-h mašah:

»Ko obhajujemo nedolžne žrtve in sočustvujemo z obupanimi starši takih žrtve, ko obso-

jam te vnebovpijoče grehe, prosimo Boga, ki vidi nedolžno prelito kri, naj opere s slovenskega ljudstva madež bratomornega boja, naj om-hča srca morilcev, da v kesanju rešijo svoje duše večnega prekletstva. Molimo za duše vseh doslej nedolžno ubitih žrtev, da najdejo v Bogu mir in večno blaženost ter da s svojo smrtjo prosijo Boga milosti, da bo njihova mučeniška kri seme novih navdušenih kristjanov med nami.

Skofov nagrobni govor v nedeljo pa se je končal: »Prosimo Boga, da bi maščeval to nedolžno prelito kri tako, kakor je maščeval pretho kri prvega mučenca sv. Štefana, ko je iz njegovega preganjalca Sava napravil svojega apostola Pavla.«

† Župnik Hubert Leiler

Še ni bila položena v grob druga žrtev, že je v velikih mukah izdihnil svojo blago dušo župnik Hubert Leiler, ki je pred več dnevi padel, zadet od krogel dveh morilcev v Rožni dolini. On je nova nedolžna žrtev, ki jo terja srepo sovraštvo in bratomorno hudodelstvo. — Rajnik se je rodil l. 1896. v Ribnici, postal pa zgodaj sirota, nakar je skrbel za najrajni notar Grunfar, ki je dečka dal v Marijanišče, kjer ga je vzgajal prelat Kalan. Deček je dovršil šole ter pred 25 leti pel novo mašo v Marijanišču. Škof dr. Karlin ga je poklical v svojo škofijo, kjer je bil najprej kaplan pri S. Giovannu, nato pa v Lourani. Škof dr. Fogar ga je imenoval za župnika na Catarini. Povsod je vneto in apostolsko delal. Pozneje je prišel v ljubljansko škofijo, kjer je nekaj časa bil kaplan v Breznici, nakar je postal kurat na Golniku, odkoder se je lani vrnil spet v Ljubljano. Tukaj je živel pri svojem bratu, dokler mu morilčeva krogla ni pretregala življenja, katero je ves čas bilo povezano s trnjem bridkosti in preganjanja, pri tem pa ostalo plemenito in lepo. Tako ta trpeči mož nikoli in nikjer ni imel niti enega sovražnika, kar je delal vedno le dobro in skrbel za druge. Zato pa mu ni bilo prihranjen najhujše trpljenje, ko je umiral v zavesti, da ga je v Ljubljani, kjer je iskal strehe in bratskega gostoljubja, zadela krogla, ki jo je sprožila vanj rojakova roka.

Počivaj v miru, zvesti služabnik Gospodov!

Pri Sv. Gregorju je po daljši bolezni odšel uživati večno srečo ugledni posestnik, mizar in strugar Gregor Modic, daleč okoli znan po svoji podjetnosti in strokovni sposobnosti. Bil je dolga leta naročnik »Slovenca« in »Domoljuba«. Na pogrebu se je videlo, kako je vse žalovalo za rajnim, ki je bil res velik talent in dober mož. Njegovo družino naj tolaži ljubi Bog. — V Ziljski dolini je umrla 75 letna Marija Gruber, mati 16 otrok. — V Trbovljah je odšla v večnost po daljšem trpljenju Albina Malovrhova, po rodu Otrinova. — V Čušperku je te dni na veke zatilnil oči Viljem pl. vitez Lashan-Morland, dvorni svetnik v p. Svoj čas je bil vladni komisar mestne občine ljubljanske. — V Dol. Logatcu je zapustil eozno dolino orožniški narednik v pokojju Janez Teršar. — V Podbrezjah na Gorenjskem je mirno zaspal v Gospodu posestnik Janez Štalar. — Te dni je v Novem mestu umrla v nežni mladosti 9 letna Pepca, učenka 3. razreda tukajšnje osnovne šole in hčerka bivšega banskega svetnika g. Alojzija Zorenčiča, ki se je z družino preselil v Novo mesto iz St. Petra pod Sv. Gorami. Premlado pokojnico so v soboto popoldne na novoroškem pokopališču položili k večnemu počitku. — V Stražišču pri Kranju je odšla v večnost po hudi bolezni soproga veletrgovca in posestnika Kristina Batistič roj. Benedik. — V Mariboru sta umrli hčerka železničarja Marija Kirbiš in 65 letna zasebnica Marija Ritonja. Pri Sv. Lovrencu na Pohorju je v visoki starosti 85 let izdihnila svojo dušo Antonija Avtor, v Ptuju pa je umrla vdova Ana Skaza. — V Radovljici so pokopali 83 letno Dorotejo Mrak, taško tamkajšnjega kolarja Prešerna. — Na mavhinjskem pokopališču so dejali v grob 78 letno vdovo Amalijo Terčon. Vzgojila je 10 otrok. Je bila vzorna krščanska mati. Imela je lep pogreb. V slovo je pokojnici zapel tudi domači pevski zbor. — Pred dnevi je umrla okrog 72 let stara Alojzija Ipavec, dobra, verna mati in skrbna žena. Kmalu za njo je odšel v večnost Ivan Srenšek, tenorist nekdanj slovečega ročinjskega zbora. Dočkal je častitljivo starost 90 let. Ve življenje je bil vnet pevec, pel je že od 14 leta naprej. V počastitev njegovega spomina in iz hvalečnosti so mu cerkveni

pevci zapeli na domu in v cerkvi par toplih žalostink. Tudi prijatelji in znanci so ga v velikem številu spremlili na zadnji poti in je imel prav slovesen pogreb. — V slavinskem kotu na Pivki je smrt pobrala 20 let starega pridnega fanta Tiškevega Jožeta, ki je bil očetu v gospodarstvu velika opora. Prijatelji so mu na grobu zapeli v slovo. — V Ljubljani so odšli v večnost: znani odvornik dr. Josip Cepuder, Marija Berthold, rojena Mayer in bivši hišni posestnik Karl Vidmar. — Brusnice pri Novem mestu: Na praznik sv. Jožeta, priprošnjika ob smrti uri, je naš domačin kaplan g. Vidmar iz Gumberka, oznanil med sv. mašo: »V soboto bo pogrebna sv. maša za mojo sestro Angelo.« To sporočilo iz bratovih ust nas je vse globoko pretreslo, čeprav smo vedeli, da je bila rajnika že dolgo časa bolna. Stevilne njene sosesre iz Marijine družbe so jo spremlile k večnemu počitku in ji zaplele v slovo. Sprevod sta vodila naš g. župnik Alojzij in njegov brat dekan g. Viktor Lunder. Trdno verujemo, da je šla Angelca med angele.

Vsi naj počivajo v Bogu! Njihove žalostine svojce pa naj tolaži božja Dobrota!

Okrog sosedov

»Celovec ima po najnovejšem štetju zdaj 54.883 prebivalcev.

»Vsaka celovška družina bo prihodnje dni sprejela pod svojo streho v popolno oskrbo po enega nemškega okrevajočega ranjenca.

»Izmenjavanje otrok na Koroškem. Na Koroško, ki je kaj priljubljena počitniška dežela, bo letos prišlo od vseh strani Nemčije več tisoč nemških otrok na počitnice. Zato pa bo nad 1400 koroških otrok odšlo s Koroškega v druge dežele.

»Za velikonočne praznike v Nemčiji ljudje ne bodo popotovali, da ne obremene nemških železnic. Tako pozivajo nemški listi prebivalstvo, naj ostaja doma za praznike.

»Bivši mariborski trgovci se je ponesrežili. V torek 10. marca se je v Zagrebu hudo ponesrežil 41 letni Franc Mastek, bivši trgovec v Mariboru. Šel je čez cesto, v tem hipu pa je privozil tramvaj, ki ga je podrl na tla in vlekli tri metre s seboj. Mastek ima hudo rano na glavi in je dobil tudi pretres možganov. Prepeljali so ga takoj v bolnišnico, kjer je še vedno v smrtni nevarnosti.

»Nesreča pri pripravljanju drv. 60 letni delavec Jožef Stare iz Zaloga pri Komendi na Gorenjskem je v gozdu pripravil drva. Se posekano drevo je obviselo na veji. To oviro je hotel Stare odstraniti, pri tem pa je padel in nezavesten obležal. Zlomil si je hrbtenico in so ga prepeljali v bolnišnico na Golnik.

»Stare svetilke »žučac« so srbski kmetje začeli spet uporabljati v ražanjskem okraju. Do uporabe starih, že zavrnjenih svetilk jih je prisililo pomanjkanje petroleja.

»V srbskem Mladenovcu vsi tisti, ki imajo doma moko ali pa dovolj sredstev, da si nakupijo lahko sami žito, ne dobe kruha.

»Več kot 3000 hrboveljskih rudarjev je bilo na velikem zborovanju, na katerem je govoril okrožni vodja. V svojem govoru je zelo žigosal vojne povzročitelje in hujšakače, potem pa je tako številne rudarje pozival, naj pridno delajo, da bodo izkopali čim več premoga.

»V Srbiji so z 19. marcem vzeli iz prometa kovance po 50, 20 in 10 din.

»Borgonovo se imenuje bivše jugoslovansko mesto Sušak, ki je po razpadu Jugoslavije pripadlo Italiji.

»Kosilo z ene same jedje. Ono nedeljo so v Kranju policisti priredili kosilo z eno samo jedjo, po kateri so prebivalci zelo pridno segali. Staro in mlado je s slastjo uživalo okusno jed iz graha, krompirja in mesa, tako da so v pišči pol uri razdelili nad 1000 porcij. Med kosilom je na okrašenem odru pel policijski pevski zbor in igrala kmečka godba.

»Hrvatski »Batac«, ki ima svoj sedež v Vukovaru, bo zvišal svojo glavnico od 40 na 150 milijonov kun.

»Brez ustašev in hrvatske države in je tudi v bodoče ne bo, je izjavil te dni dijakom-ustašem poglavitnik dr. Pavelič.

»Hudo se je počkodoval 86 letni delavec Izak Tomaž v guštanjski jeklarni na Ravnah. Pri naravnavanju lijakov za tekočo kovino mu je padlo težko breme na nogo in mu jo zdrobilo.

»Vse tovarne usnja in delavnice v Srbiji, kjer se nabira med odpadki dlaka jelenov, koz, mačk in psov, morajo odslej zbirati in ponuditi živalsko dlako v nakup trgovcem odnosno zadrugam, pooblaščenim za to posel po blagovni centrali.

ZGODBICE

TRI ŽENE

V Zanzibarju v Afriki si Arabci pripoveduje jejo tole zgodbičico:

Nekoč je živel mož, ki je imel ženo in dva sinova. Božja volja je bila, da sta mož in žena umrla in sinova sta sama ostala. Kmalu sta se zaradi dediščine začela prepirati. Prvi je dejal: »Jaz sem starejši, zato mi gresta dva dela, tebi pa, ki si mlajši, le en del.« Mlajšemu se to ni zdelo pravično ter je zahteval polovico. Končno jima je nekdo nasvetoval, naj gresta v mesto, kjer prebiva ta in ta moder mož, ki bo poravnal njuno pravdo.

Brata sta storila, kakor jima je bilo rečeno. Stopila sta pred hišo modrega moža. Ko ju je zagledal, je stopil pred hišo. Njegova brada pa je bila bela kakor mleko in niti ene črne dlakice ni bilo v bradi. Povedala sta mu, kako in kaj ter ga prosila nasveta.

Mož pravi: »Težavna je ta stvar ter ji jaz nisem kos. Pojdita k mojemu starejšemu bratu, ki prebiva v tem in tem mestu.« Brata sta štiri dni hodila ter prišla v mesto, kjer je prebival starejši modrec. Ta je pravkar počival v dnevni vročini. Suženj, ki je stopil v hišo, mu je povedal, da dva moža, ki ju pošilja mlajši brat, žoltita njegovega sveta. Tudi ta ju je sprejel zunaj pred hišo, kjer sta mu povedala, kaj želita. Modrec je odgovoril: »Ta stvar presega mojo pamet, pojdita k mojemu najstarejšemu bratu!« Opazila pa sta, da brada starejšega brata ni bila tako bela, kakor brada mlajšega, marveč je bila pol črna in pol bela. Drugi modrec jima je dal za spremstvo svojega sužnja ter ju napotil k najstarejšemu bratu.

Ko sta prišla v tisto mesto in pred njegova hišo, je bila ravno popoldanska vročina. Najstarejši modrec in njegova žena sta v hladu počivala. Suženj stopi v hišo ter pove, da sta prišla dva tučca, ki ju pošiljata mlajša brata, iskal sveta. Žena ni spala, mož pa je spal ter ni slišal, kaj je suženj poročal. Zato je žena tiho vstala ter hotela oditi sprejemati tučca. Opazila pa je, da je njen mož ležal na polovici njenega plašča. Da ga ne bi budila, je vzela škarje ter tisto polovico plašča odrezala. Nato je šla ven, dala zaklati kozo, kuhati riža ter gostoma pripravljati obed. Ves ta čas je njen mož mirno spal.

Ko je prišel čas popoldanske molitve, se je mož prebudil. Brž zapazi polovico odrezanega plašča ter hoče vedeti, kaj to pomeni. Žena mu pove: »Ko si spal, so prišli v hišo gostje, ki sta jih poslala tvoja brata. Morala sem vstati ter jima postrežiti. Ker pa si ležal na mojem plašču, sem rajši odrezala kos plašča, da bi te ne budila.«

Obed je bil že pripravljen in vsi so jedli. Tučca sta možu potožila svoje težave zaradi dediščine, nakar je modri mož takole razsodil: »Enakomerno si morata dediščino razdeliti, ker sta oba moža. Ko bi eden izmed vaju bil ženska, bi mu šla le ena tretjina. Tako pa ima mlajši brat iste pravice kakor starejši.«

Brata pa sta bila možno zažudena, ko sta videla, da je brada tega najstarejšega izmed treh bratov-modrijanov vsa črna in da v njej ni niti ene bele nitke. Vprašata torej gostitelja, zakaj ima mlajši brat belo, drugi belo in črno, on kot najstarejši pa čisto črno brado. Mož jima takole pove:

»Kakršno ženo pač mož ima. Ena žena je modra in pametna, druga kakor koza, tretja pa kakor šakal.« Moja žena je pametna. Ko sta prejše prišla v moje hišo, je brž vstala, da bi vaju po-

(Nadaljevanje na 9. strani spodaj.)

* Šakal je žival, ki je po svoji velikosti in po lastnostih nekako v sredi med volkom in lisico. Prebiva po severni Afriki, Aziji, tudi na Grškem in po Dalmaciji je polno tega spaka. To je tista »lisica«, ki o nji pripoveduje sveto pismo, da jih je silni Samson nalovil in z njimi zažgal filistejske polje. Te zveri je na Jutrovem vse polno. Čez dan se skriva po luknjah in pušavskih razvalinah, ponoči pa pride na plan, kjer se cele noči v tolpah dere, tuli, laja, zavija in bevka, da ljudi ušesa bole. Drzna je sicer, ko vdira celo v šotore ter tam izmika, kar dobi, sicer pa je strahopetna in naglo beži, kakor hitro se ji kdo postavi po robu. — Tak je torej šakal.

Stara in sodobna Avstralija

Se en tip prvotnega avstralskega prebivalca moškega spola

ima zmernejše podnebje. V notranjosti so velike toplotne razlike v raznih letnih časih ter med dnevom in nočjo. Tudi dežja ima notranjost malo, zakaj Avstraliji prinašajo dež vzhodni vetrovi z oceana, ki puščajo večino vlage v glavnem gorovju. Zato v zahodnem delu celine ni več rednega deževja. Tu so obširne puščave, iz katerih silijo poleti vroči vetrovi k obrežju, kjer povzročajo šestokrat veliko gospodarsko škodo.

Nepovoljne podnebne prilike vplivajo tudi na rastlinstvo. Le 6 odstotkov tal zavzema gozd, ki je potisnjen na severni, vzhodni in zahodni rob celine. Proti notranjosti mu sledijo pašniki, tem pustinja in puščava. Domače rastline so nekoristne prav zaradi tega, pač pa dobro uspevajo uvedene koristne rastline, zlasti žito, sadje in vinska trta.

Metalec bumeranga

Ne bo odveč, ako napišemo dve, tri tudi o dveh zanimivih, a večini našega ljudstva precej neznanih deželah. Dances naj pride na vrsto Avstralija.

Avstralija je najmanjša in bkrati najbolj osamljena celina. Nuhaja se vsa na južni poluti naše zemlje. Najbolj je primaknjena Aziji, kamor vodi do polotoka Malake prirodni most otokov; sicer jo obliva zgolj širo morje. Zaradi te odročne lege so jo odkrili pozno, šele v začetku 18. veka in dolgo podcenjevali. Šele v 19. veku so jo prav priklenili k svetovnemu gospodarstvu. V bolj ali manj tesni zvezi s celino je raztreseno otočje Tihega oceana, tako zvana Oceanija, ki predstavlja ostanke ugreznjenega kopnega.

Vzhodni rob Avstralije zavzema gorovje, vsi zahodno polovico povprečno 400-500 m visoka Zahodnoavstralska puščavska plošča, do čim se vriva vmes velika Srednjeavstralska nižina. Rek je malo, a te so zaradi suhega podnebja večinoma brez gospodarskega pomena. Večji osrednji del celine je sploh brez odtoka k morju. Isto velja o jezerih, ki so le bolj slana močvirja.

Večina Avstralije leži v vročem podnebnem pasu. Le jugovzhodni rob celine s Tasmanijo

Najbolj značilno domače avstralsko drevo je evkalipt, ki je razširjen po vsej celine in se je raznim pogojem za obstanek prilagodil tako, da raste bodisi kot zelo visoko drevo do 160 m višine, ali pa kot nizek, kriv grm. Velikanske površine notranje Avstralije namreč zavzema neprodorno grmičje večinoma evkalipti. Ti so krivi, da so nekateri avstralski notranji predeli še danes tako rekoč nepoznani, saj starijajo evkalipti promet ogromne ovire.

Tudi prvotno živalstvo je svojevrstno in za tamošnje prebivalstvo brez večje koristi. Posebnost so stokovci (kljunaši), ki tvorijo pre-

hod od sesalcev k ptičjem, ter vrečarji, med katerimi je najbolj znan kenguru, ki ga pa v kožist ovčereji kruto preganjajo. Zloglasni so še uničevalci lesa, termiti; zaradi njih so morali sesene drogove prekocelinskega telegrafa, ki gre iz mesta Adelaide v Port Darwin, nadomestiti z železnimi.

Z uspehom so v Avstraliji uvedli naše domače živali, nekatere v taki meri, da tvorijo važen del gospodarstva. Zlasti velja to za ovce, gdele katerih je Avstralija prva na svetu. Uvedli so tudi kamele, s katerimi se vrši promet v notranjosti. Hudi škodljivci pa so svoj čas uve-

deni in potem podivjani kunci, ki jih ne morejo zatreti, a jih lahko vsaj dobro vnovčijo; njih meso in koža tvorita važen predmet izvoza.

Prebivalstvo tvorijo domači avstralski črnci (100-200 tisoč), ki polagoma izumirajo, in potomci evropskih kolonistov, ki daleko prevladujejo.

Avstralski črnci so posebna rasa. Borna tla Avstralije so prišla ljudem k najpriprostejšemu lovskemu življenju. V vednem boju za obstanek so si izumili preprosto orožje; zlasti občudovani bumerang je njih posebnost. Kot nekdanji prvotni prebivalci razcepljeni v male rodove, ki živijo ločeno vsak v svojem lovskem okrožju. Izza prihotla kolonistov prvotni prebivalci stalno nazadujejo. Izumrli pa so že (leta 1876) avstralskim črncem sorodni Tasmanci. Kolonisti so došli večinoma iz Anglije. Prvotno so bili to angleški kaznjenci, ki so jih najprej nastanili okrog današnjega Sydneyja. Svobodni kolonisti so prihajali v večji meri šele po odkritju zlatih rudnikov leta 1851.

Poleg protestantov je 20% katoličanov, ki so večinoma Irci. Avstralija je najmanj obljudena

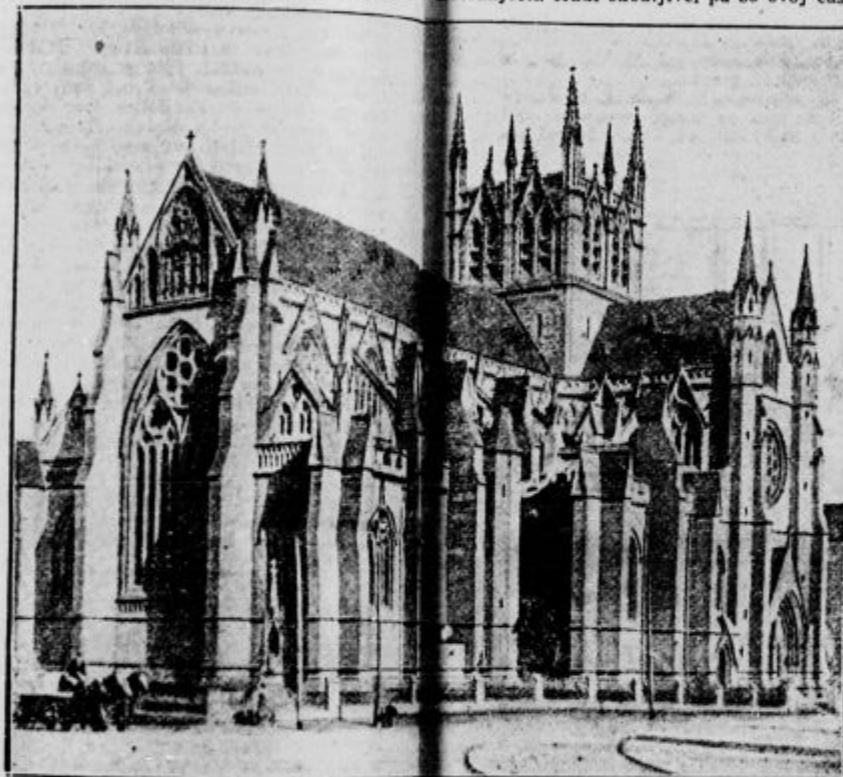

Mož iz rodu Arunta v Osrednji Avstraliji

celina. S Tasmanijo vred šteje le 6.300.000 ljudi (nit 1 človek na kvadratni kilometer). Najbolj obljudena sta vzhodni in jugovzhodni rob celine z okolišmi velikih mest. Notranjost je skoraj nenaseljena. Značilno je, da prevladuje in hitro narašča mestno prebivalstvo. V šestih največjih mestih, ki imajo nad 100.000 prebivalcev, živita dve petini vseh ljudi.

Polja in gozdovi pokrivajo prav neznamen del avstralske celine. Poleg živinoreje, ki tvori hrbenico narodnega gospodarstva, donša najvažnejše rudarstvo, ki cvete v vseh delih Avstralije. Poleg zlata in srebra kopljejo vedno več železne rude, premoga, bakra in svinca. Industrija je v početkih. Največjo važnost polagajo na volno, ki je vedno več predelajo doma. Promet je karavanski, ali pa se vrši po železnici in z avtomobili. Največja je prekocelinska proga, ki veže zahodno obalo z vzhodno, do čim menda še vedno čaka načrt zveze med severom in jugom rešitve. Med avstralskimi pokrajinami je zelo važna trgovina, ki se vrši tudi po morju. Večina zunanje trgovine je odpadla dolejš na Veliko Britanijo in njene kolonije.

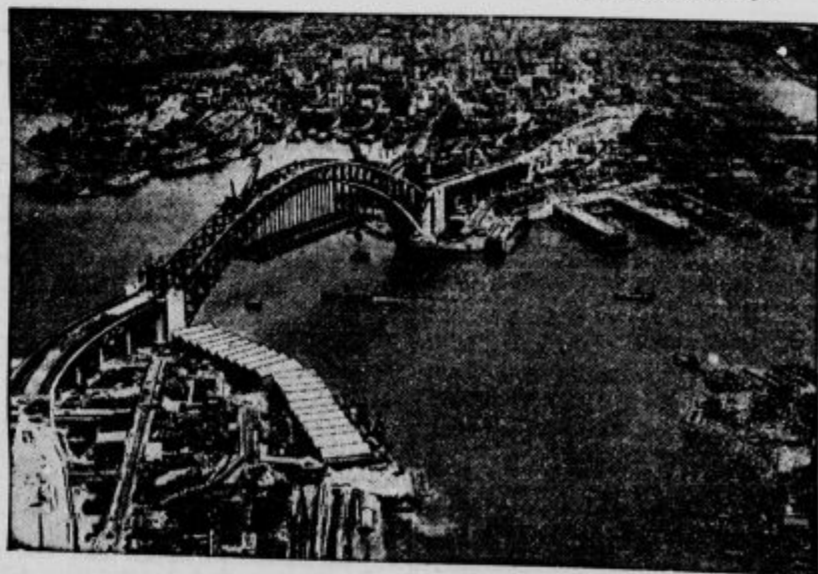
Važnejša mesta v Avstraliji so: Melbourne, Hobart, Adelaide, Sydney, Brisbane, Kalgoorlie, Fremantle in Darwin.

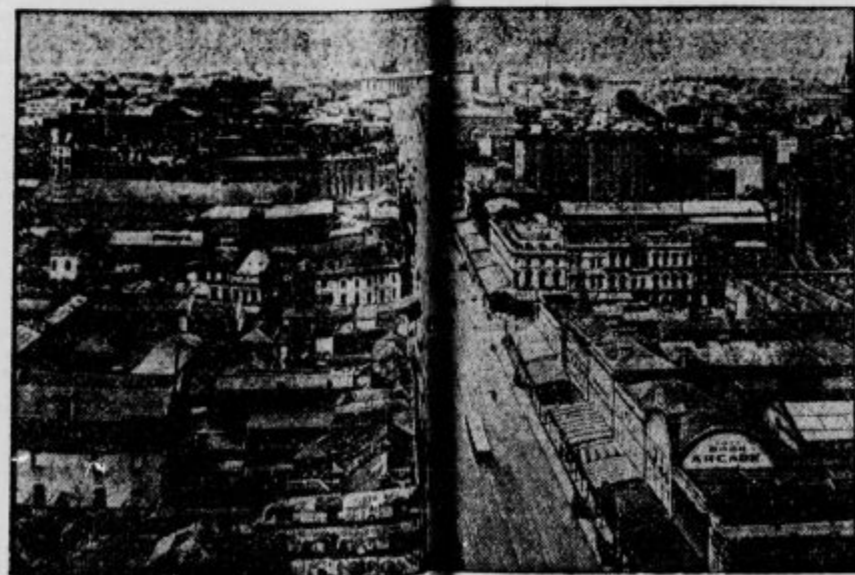
Katedrala v Sydneyju

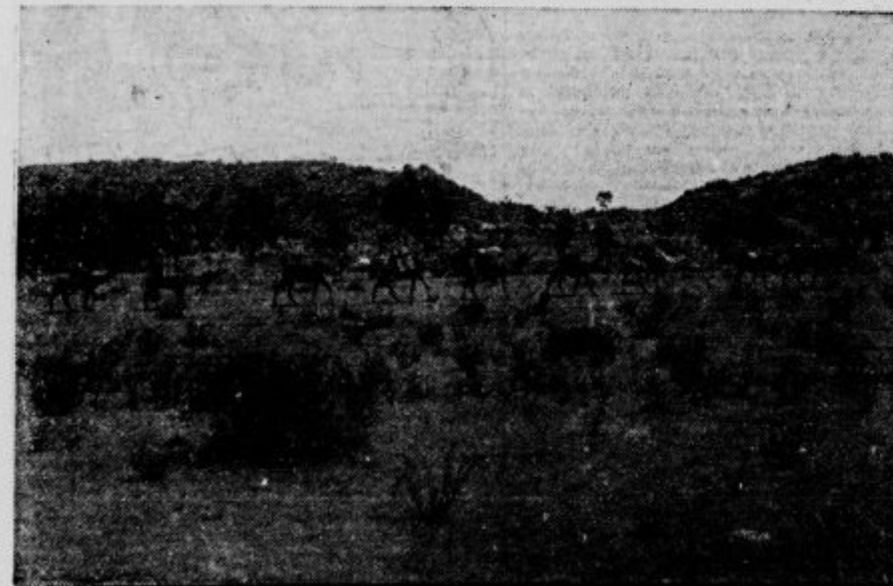
Zemljevid Avstralije

Most v Sydneyju

Avstralsko mesto Melbourne

Karavana kamel prenaša v notranjost Avstralije pošto

RADO MURNIK

Matajev Matija

VESELA NOVELA

Ko sta se vrnila, je Milan že čakal uca in ga odvedel na Grad. Z velikim zanimanjem je Matajev Matija ogledoval debele zidline in globoka, močno zamrežena okna zunan in na dvoriščih. Po zavojnatih lesenih stopnicah sta prišla skozi stražnikovo sobico na ploščad zahodnega stolpa.

Lahna, prijetno hladilna sapa je dovajala vobjavo pokošene trave. Okoli in okoli starodavnega zidovja je cvetela mlada природа. V urniku je težko udarjalo nihajo, spodaj v goščavi so peli preveseli škinkavci in kosi; včasih je zakukala plaha kukavica

»Po povojnatih lesenih stopnicah sta prišla skozi stražnikovo sobico na ploščad zahod. stolpa...«

Iz glasnega mesta prihaja sem gorje le zamolklo drdranje, zvonjenje in bučanje. V jarkem solnčnem svitu blešče strehe, okna, zidovi, bleskajo cerkvene križi in jabolka. Ljudje spodaj so majhni ko mravlje, konji ko hrošči, kolesarji ko muhe in vozovi električne železnice so podobni pisanim škaticam. Po vrtu kranjske dežele, po plodnem ljubljanskem polju lezejo dolgi vlaki kakor črne gosonice, se pomikajo mimo zelenih gozdov in gajev mimo rjavih kozolcev, mimo prebelih cerkva in vasi, ki so napol zakrite z ovočnim drevjem. Daleč se širi zelena ravan, okrog in okrog obrobljena s hribi in gorami. Slika se vrsti ob sliki in v čudoviti, osvajaajoči harmoniji se spajajo mnogoličnost in enovitost, ljubkost in veličastvo.

Ob koroški meji se izza redke meglice kažejo strmine in goljave prekrasnih Karavank; daleč za Veliko Trato ostro prisekana piramida mogočne Kepe in zanimiva Golica, zapadno od osamele Šmarne gore zadaj Stol, prvak Karavank, in Begunjska, datje izhodno greben Košute, sivi obojski Storžič. Kranjskega mesta varuh, in poleg njega Srednji vrh. Med njim in Kočno se skriva svinčasti Obir... Visoka trdnjava gorskega duha, kipe na polnočni strani za podolgovato Vranščico okraj Save impozantne Kamniške planine s svojimi divje razpokanimi pečinami, velikanskimi barikadami, skalnimi kopami, rogliji in zobovi v čisto modrino neba. Na levem oglu se koplji orjaška stražnica, široka Kokrska Ročna; njej na desni stoji osnat stolp, titan Grintavec, Savinjskih planin sivi glavar. Istočno se dviga na ogromnem podzidju lepi vrh ostrobojate Skute in mogočnega Rinka. Med glavato pečevnato Brano in široko, ubrazdano Planjavo se zajeda skalovito Kamniško eedlo. Na izhodnem oglu pa se dviga krasna Ostrica, desna stražnica gigantskega žarograda, in zre dobi na Kranjsko Rebro, Menino planino in nizka slemena Podpeškega gorovja proti stricu Kumu... Na jugu, desno od Goloveca, se širi zeleni Mestni log in ljubljansko barje, bivše kraljestvo povodnjega moča. Tudi to ravnino obmajajo povsodi holmi, hribi in gore, med njimi Mokrica in širokopleči, temnomodri Krim, mejnik Gorenjskemu, Dolenskem in Notranjskemu, zapadno ljubljanski vrh in v megleni daljavi razsežna Hrušica z

Nanosom... Za temnozelenim šišenskim hribom in Rožnikom se razprostira divna panorama Pohorjskih Dolomitov; nad nižjimi vrhovi se koplji stirmovita Grmada z belkastimi peščenimi plazi, se pomaljšata širokopiramidni Tolstec in koničasti Jeterbenk, tolikokrat zamenjan s Triglavom. Daleč za tem gorskim nasipom pa sinjevačo nežnomodre, gole glave Juljskih Planin, ki jim kraljuje v žarokrasni prelepoti, tako sam, tako veličasten, na vzvišenem prestolu — Triglav.

»Oh, da bi imel vendar toliko dvojač ali pa vsaj toliko grošev, kolikor je oken tu doli v mestu!« je pobožno vzdihnil Matajev Matija in sedel na leseno klopo.

»Kako vam pa ugaja razgled?« ga je vprašal vesel Milan. »Ali ni lepo tukaj?«

»Lepo je že, kaj bi tajlile se je odrezal Matajev Matija. »Samo opeko imajo na strehah, nikjer ni nobene slame ne desak! Le hiše so preveč zdržema, hiše, pri nas so vse lepo daleč narazen. Kaj pa tisti visoki dimniki? Ali klobase suše v njih, zdaj po kresu, be he?«

V veliko zabavo svojega nečaka je uganil še marsikatero izvorno. Milan mu je kazal gore in kraje skozi daljnogled; ko mu pa ni mogel odgovoriti, kje je Telebanovo in Gola Jama, je jel Mataj siliti domov. Spodaj so bile ure, zapeli so zvonovi; tudi v grajskem zvoniku je zazvanjalo, svečano, trepetaje, rahlo zamiraje. Na vseh koncih in krajih so trobile tvorniške sirene. Počas! sta stopala po Gradu nizdol.

Ko sta se vrnila, so Kranjovci že čakali s kosilom. Gospa Beti je bila dala pripraviti bratu dobro zabejenih žgancev. Matajev Matija jih je pozdravil z velikim veseljem in ni pustil nobene trohe na svojem krožniku.

»Vzemj si malo jegulje, ljubi svakle ga je izpodbujal gospod Krajan vljudno.

... »Bog ne prizadeni!« se je branil gost. »Tega pa ne, da bi jedel kačel!...«

»Bog ne prizadeni!« se je branil gost. »Tega pa ne, da bi jedel kačel. Kaj čudno se mi zdi, da gre vam drugim ta golazen tako v slasti! Ali ste res onegavi, no, to moram reči, pa ne da bi vam hotel kaj očitat! Mene pa ne silite nič več, najedel sem se žgancev, hvala Bogu in moji preljubi sestri!«

Po obedu je gospodična Eleonora sedla h klavirju, zabrenkala in zapela.

»Ogrlati znaš pa kaj dobro, dečlate jo je pohvalil ujec zadovoljno. »In peti znaš lepše kakor zaplanski cerkvenik. Kje pa je vendar meh in kdo ti ga gonil?«

»Ga ni treba!« se je odrezala nečakinja udrljivo, upognila glavo nazaj in mrčavo odhitela iz obednice, dočim so se drugi smejali vprašalcu.

»Soparno je,« je opazil Matija in pogledal skozi okno. »Na nebu se stopajo oblaki, lejte, dež se ponuja.«

Gospod Krajan je prinesel iz sosedne sobe gramofon, ga navil in dejal iglico na vrtočo se okroglo ploščo. Dasi že vaju čudežev, je ostrmel Matajev Matija tako, da izprva ni mogel ziniti nobene besedice. Iz velike, svetle trobente je slišal moškega peti pesem »Pridi Gorenjček! Gledal je v zvočnico, otipal podstavo, pogledal pod mizo in majal z glavo. Naposled pa je zaploskal z rokama in zavriskal na glas: »Juh!«

Stemnilo se je; zunaj se je ulila ploha. Gospod Krajan je odšel v trgovino, gospa Beti pa za hčerko malo dremat; tudi Milan je izginil iz sobe. Matajev Matija pa je krenil v kuhinjo, se kratkočasni s kuharico in ji pripovedoval o mlinarjevi Anki.

»Naša gospodična ima tudi ženina,« je pravila zgovorna mlada boginja ognjišča in marljivo blesčila grah. »Naša gospa bi strašno radi videli, da bi se vzela. Ime mu je Ribitsch. Štužbico ima majhno, dolgove pa veliko. Naš gospod ga ne marajo. Zenin pričakuje, da priženi pri nas Bog ve koliko denarja. Gospodična bo imela pa komaj pettisot goldinarjev dote.«

»Kako pa, da veste vse to?« je vprašal Matajev Matija.

»Hm... poslušala sem pri vratih, ko sta se pripravala gospod pa gospa.«

»Veste kaj, prijateljica? Ta dečla, ta Jelora ali kakor ji je že ime, pa preveč rada viha nosi! Ošabna je punca in napihnjena, komaj da me pogleda!«

»Veste kaj, prijateljica? Ta dečla, ta Jelora ali kakor ji je že ime, pa preveč rada viha nosi!...«

»Res je hudo prevzetna, res, pa reva menda sama ne ve, zakaj! Le zavoljo nje pojdem drugi teden iz službe. Zmeraj, zmeraj me psuje in muči in rentaci nad mano, nikoli ji ne morem ustreči. Blizu se že močno tridesetemu letu, nekaj zob ima ponarejenih in lasje tudi niso vsi njeni. Ker so ji izpadali, si je umivala glavo vsak teden po dvakrat z vinom, žganjem, rumom in kaj vem s čim, pa ni pomagalo prav nič. Potem so ji kupili pri lasničarju lepe kite za trideset goldinarjev. Njeni pravi lasje so rdečkasti kakor vaši, nanje si pa polaga in spieta kupljene kite Bog ve katere ženske.«

»Pa jo ima tisti ženin hudo rad?«

»Ne vem, menda ne bo sile.«

»Ej, veste kaj, prijateljica? Kadar pride snubač kaj sem v vas, ga moram malo potolažiti, da ne bo prežalosten, ker noče gospod Krajan nič vedeti o njem.«

»Le! O, le! Prav imate! Samo pazite, da vas ne slišijo naša gospa! Bodite previdni in nikomur ne pripovedujte tega, kar ste slišali od mene!«

Matajev Matija je objubil kuharici, da bo neznanško previden. Pogovarjal se je še nekaj časa z njo, potem pa je šel v svojo sobo ležati in kmalu zaspal ob enakomernem šumenju dežja.

Ko se je zbudil, je sijalo zopet sonce z umitega neba in risalo okenski križ na mizico. Vstal je in premišljal, kaj bi počel; tedaj pa je kuharica pri vratih pomolila glavo v sobo.

»Sta že tukaj, gospod ženin in njegova mati?« je šepetala. »Kavo bosta pila pri nas in pozneje se gredo izprehajati z našimi.«

Matija, radoveden, kakšen je ženin obole Eleonore, je šel takoj v obednico. Ko je zapri durj za sabo, je obstal par trenutkov. V sosednji sobi je slišal tuja glasova. Počas je odprl vrata.

(Dalje prihodjaj!)

(Zapisal † Andrej Mejač.)

Ze prej omenjenim se je pridružilo še več mlkih fantov, ki gredo ravno pod vrh in so najbolj sitni ter vsakorečni, tudi Šimnovec jih ni hotel zapustiti, dasi se mu je stvar zelo neumna zdel. Posebno jih je pa obrabil stari vaški kolar, ki je svojim sosedom in vsej okolici izdeloval provoze in danes sosedom privoedoval, kako se je kot rokodelski pomočnik vzpel po ogrskih gmajnah, ko so jim volkovi kar na sani skakali.

Ko je minilo po domovih jutranje kosilo, so se naši možje zbrali ob glavni cesti ter jo mahali, kdor ni imel puške, s sekiro čez ramo, kar pa po »tovorniški cesti«, kjer so hodili pred sto leti gorenjski tovorniki v Italijo, čez »Staro rimsko cesto« v Sidel, kjer pravijo, da je tekla »Sara«, čez »Koprivnik«, kjer mislijo, da je tekla nekdanja »Kokrac«. Onkraj Koprivnika se je odločil en del na Vodice, Pusence in Torovo proti Zalogam, drugi del pa mimo Voklega nazaj v brniške gozde, tako da so prišli pri Vogljah iz gozdov skupaj.

Vogljanci, ki za taka podjetja niso bili nič kaj navdušeni, so se smejali, ko so občudovali mokre čevlje in premočeno obleko našovskih junakov. Popoldne in proti večeru se je sneg pričel pužiti in pri hoji udirati.

Pustili so vsako sled, ker tudi oče kolar ni svojih sosedov več navduševal. Prišli so polagoma na Lahovsko polje, kjer niso bili niti tri četrt ure od domače vasi.

Tu pa opazi eden, za njim drugi in tretji na snegu veliko žival, ki je skakala sem in tja, sneg pa se ji je udiral. Videti je bila zelo zmučena. »Volk je!« zakričal eden.

»Volk!« ponavlja drugi. Mesto je bilo na Šimnovcu, da reši svojo lovsko čast in volka ustrelj. Toda Šimnovec ponudi puško svojemu sosedu, češ da je sam pretrujen ter se upre, na sosedovo sekiro. Ta vzame puško in skoči naprej, vsa krvela pa za njim. Vsi še med potjo ugibajo, kaj bi bilo vzrok, da zver ne beži? Kolar pa jih pouči: »Volk je prav lahko obstreljen, zato naj se mu nihče ne bliža, in zato tudi bežati ne bo.«

Tedaj počli strel: »bum« - ena dva - bum! »Volk je mrtev!« vsi iznenadeni kličejo.

Eden izmed njih mu je s topnimi ušesi sekire dal še eno žez čelo, žival je malo pobrcala in se sleknila v sneg.

Medtem se je znočilo in stemnilo čez našovsko ravan. »Zdaj ima zadosti!« kličejo vsi veseli. »Dobil je, kar je iskal med Gorenjci, kdo ve, kje ima domovinsko pravico?«

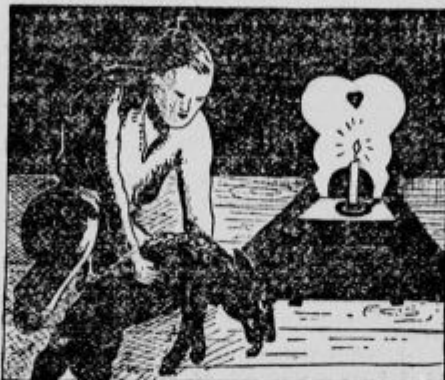
»Res, mokri smo in lačni tudi, pa naš trud je ni bil zastonj. Zdaj bomo lahko »Vogljanom« povedali, ki so rekli, da trape lovimo, da smo mi volka pokoučali, mi Našovci, iz naše vasi smo ga!«

Megla mraznica se je vlegla čez ravnino, in sicer tako gosta, da je komaj sosed sosedu videl. Stirje junaki so prijeli žival vsak za eno nogo in bila je dovolj težka, da so jo počasi nesli po

visokem snegu. Vsi radovedni so ga jeli olupavati. Bil je lepo rejen. Kolar, ki je imel danes med vsemi skoraj prvo besedo, je dejal: »Veste kaj, možje in fantje, kaj vam povem; ta volk je grozno debel. Mislite si, koliko škode je moral že narediti, koliko je požrl ovac, telet in prašičkov. Zato vam rečem, še »Novice« v Ljubljani, katere izdaja naš rojak doktor Pleibas iz Kranja, bodo o tem pisale in čast naše vasi po svetu med Kranjci raznašale.«

Med takimi in enakimi pogovori so prišli naši junaki v vas.

»Kam gremo?« vpraša eden.

»Kam le?« rečejo drugi. »Tja, kjer Bog roko ven moli! K Oborin! Tam, kjer smo današnji dan pričeli, tam ga bomo tudi kontali.«

Nesli so žival v hišno sobo in jo položili na tla. Mati so kuhali večerjo ob svitu leščerbe pred pečjo.

V sobi ni bilo luči; Janče, ki je bil kot namestnik gospodarjev ves dan lepo doma, je prinesel lojvo svečo v sobo. Želeli si je volka natančneje ogledati, tudi drugi so ga želeli pri luči videti.

Janče ga obrne, pogleda gobet in noge, se posmeje in reče: »Ta žival ni volk, mislim, da je velik mesarski pes!«

Ni mi mogoče povedati, kako so te besede vse navzoče pretresle. Večina je obstala kakor okamenela, kolarju je padla pipa iz ust in je dejal: »Saj sem si mislil, da je za volka predebel, mogoče pa da zdaj na zimo, ko so prašiči debeli in dolge noči, se tudi volk poredil!«

Zdaj pristopica prav polagoma lovec Šimnovec ter reče počasi in previdno:

»Slišite, sosede, naredili smo res veliko neumnost. Eden je prej rekel, da bodo še časopisi o nas pisali. Prav res, da bodo, ampak ne v našo čast, temveč v naše zasramovanje, vsi sosede se nam bodo posmehovali in nič čudnega ne bo, če kdo še kako pesem o našem volku psu zloži. Ali še veste, kako je bilo ono leto, ko je Košcu na Cerkjanski dobri konj poginil, pa ga je do potoka »Rakovca« zategnil, da bi ga z vodo spirali in iz kože devali? Sosed Košar mu je pomagal, pa sta prišla oba v pesem, ki so jo nagajivi fantje popevali meseci in meseci po cerkijanski in komenski fari in vse Dobravce dožili kakor konježrce, dasi ni šlo za drugo kakor za konjsko kožo, ki jo je Košec nerad konjaču odstopil. Zato pravim, obljubimo si nocoj, da bomo molčali. Pral na usta in se ne podalite!«

In res, vsa vas je vedela in molčala. Pantje se pa je žival dvignil in odnesel na Gmajno. Delo ni bilo lahko, ker je bila zemlja glohoko zmrznjena, a z združenimi močmi je le šlo. Pes je bil zakopan! Toda ne za dolgo, kar bomo kmalu slišali! Ravno čez en teden je bil spet ponedeljek in tržni dan v Kranju. Gruntar Sitar na Bregu je zjutraj zgodaj izlekel »kripo« izpod dera, ostržjal svojo kobilo »sirko«, ji nataknil komat z jabezem in svetlimi »bahjanti«, naložil pet parov evilnihih vrel, vsako s tremi morniki pšenice in se odpravil na trg v Kranj.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Metlar

Košnjo je oddajal

Meta se je poročila, pa je imela smolo. Moč ji je kmalu umrl ter ji zapustil precej dolga in za vse poskrbi, je nedorasti deci določila za varuha strica Franceta. Vaščani so se tej odločbi muzali, France je pa zadevo vzrl za resno.

Gladij si je razmršene brke in tuhtal, kako bi najhitreje in onlužje prišel do denarja, da bi pomagal sebi in uradno nastovorjeni družini. Hotel se je vsaj enkrat v življenju izkazati moža. Vedel je pa dobro, da s poštenostjo ne bo daleč prišel, zato je uporabil zvijačo.

Odpravil se je zdoma in utrujen prišel na prelepo pivsko ravan. Zeleni travniki, ki jih je nič koliko, so čakali na kose. Uvedel se je na obcestni kamen in prekrizal roke. Z Gore je pihal lahek veter ter mu bladel razgreto glavo, kjer so se mu gnelle misli in kuhali naklepi.

Pa je po cesti privozil voz. Trije možaki so sedeli na tojternicah in upirali oči v sočne travnike. France je škilil z drobnimi očmi, pa ni prepoznal nikogar. Zdelo se mu je, da so možje iz dolenskih krajev in da bi radi vzeli košnjo v najem.

»Hej,« je zaklical oni, ki je vozil. »Ste vi gospodar?«

»Zakaj bi ne bil!« je prešerno odgovoril France.

»Košnjo bi radi zaarali. So ti travniki vaši?« Nerodno je bilo to vprašanje Francetu. Popraskal se je za ušesi in dejal: »Dopade vam trava, kaj? Gosta je kot konjska griva in zrela za košnjo!«

Kupel se poskakali z voza ter se približali Francetu. »Plačamo, kar bo pravi Travniki so ob cesti, za nas, ki smo od daleč, so jako priročni. Kar udarimo, pa bo kupčija gotovale!«

Mencal je, pa so silili vanj, naj jim odmeri mejnike. Sam ni vedel, ne kdaj, ne kako se je znašel na travniku. Bredel je po rosni travi in s stopinjami določal mejo. V sled slabovidnosti je kaj nerodno križaril po parceli. Najrajši bi jo odkulil na cesto, da ga ne bi zalotili pravi lastnik. Pa se je junačil: »Saj je svet velik in trava raste za vse. Naj jo pokosijo, odpeljajo je itak ne bodo!«

Sitanili so mu v roke aro ter se domenili, da začno a košnjo jutri zarana.

France jo je naglo ubral po cesti, kakor bi mu pete gorele. »Dobro, da me niso vprašali po imenu,« se je tolažil. Zavil jo je navkreber po stezah čez Gore.

Drugi dan so možje kosili. Komaj pa so raztrošili redovje, je prisopihal lastnik. Možak je kiel in zahteval odškodnino. Stvar bi bila prišla pred sodnijo, če bi le vedeli, kdo jih je tako nesramno potegnili. V gostilni so sklenili veljavno kupčijo ter jo primerno zalili.

»Za aro nas je pa le potegnili,« so si očitali. O navihancu pa ni bilo ne duha, ne sluha. Šele čez nekaj let je zadeva prišla na dan. Medtem je pa France še davno zabil denar, živina pa je požrla seno; le otroci, ki jim je bil France varuh, niso dobili ničesar.

Za dobro voljo

Zdravnik: »Kako pak! Za kosilo ste danes pojedli tri kročnike juhe, telečjo kračo, šest cmokov, pol sira ter vse to zalili z dvema litroma vina, zraven se pa še budite ter pravite, da vam je danes slabo ter da nimate nobenega teka.«
Bolnik: »Saj ni tako, gospod doktor! Teka tudi prej nisem prav nobenega imel.«

(Nadaljevanje s 3. strani.)

zdravila ter je odrezala kos svojega plaka, le da bi mene ne budila. Potem je vse uredila, da je bilo vse v redu, ko sem vstal. Tako jaz nimam nobenih skrbi in težav, zato tudi niti ena bela nitka še ni zašla v mojo brado. Moj drugi brat ima ženo, ki je kakor koza. Če ji reče, naj pomete, gre pometati, če ji veli, naj gre kuhat, gre kuhat, če ji ukaže prati, pero. Če ji nič ne reče, pa nič ne dela. Zato je njegova brada pol bela, pol črna, kakor sta videla. Žena mojega najmlajšega brata je kakor šakal. Ves dan bevsta ter venomer nanj laja in se dere. Moj najmlajši brat mora poslušati njeno zmerjanje od zore do mraka in zato je njegova brada bela kakor mleko, čeprav je izmed nas treh najmlajši.

DIMNIKAR

C. Izvencin:

ZA NAŠE MILAJŠE

(Dolje.)

»Seamotal Zgodaj sta začela, zlikovca Traba bi je bilo pretepetilo.

Plezaček je bil tako prestrašen in povrt, da ni niti razumel in se je pustil vohati brez vsakega odpora.

Balin pa je začel vpiti, da je postojan.

»Postojan sem!« se postojal in tako obital smeh mimodoli, ko je odšel od vna, ki se ga je bil napil in od vna, ki se vna je v nem, stični pojavnosti, kdo mu je bil šel dimnik.

Toda nihče ga ni razumel in mnogi so ga žalili. Dobil je vmes celo kakšen udarac s postjo.

Zaprta v temnici, ki se bila namenoma za tiste, ki v kabinah so bili namo matronični, zasebni pri slojnih, sta uboga dečka trpela zamudni znamenit in žaljive besede.

Toda sedaj Plezaček in Balin nista smela več moči, da bi se borila in odgovarjala: padla sta na tla kot mrtva in globoko zaspala.

VI.

Drugo jutro sta se prebudila z zbitimi tudi in trenja je bilo precej časa, preden sta se nispot spomnila na vse, kar se jima je bilo pripetilo.

Bila sta sama v jeli.

Plezaček se je prvi spomnil vsega in je izbruhnil v jok.

»Oh, moj Bog! Kaj bo rekel mojster Petron, ko bo videl, da nara ni nazaj? Zakaj so nara zaprli tukaj kot zlikovca in nama vzeli denar? Kaj sva storila?«

»Za tatova nara imajo,« je odvrnil Balin, ki je dobil nazaj svojo bistriino in je pretehal počete prijetnega dne. »Najina krivda je Preved sva se napila; potem pa sva, mesto da sva se vrnila domov, stala tam ter ogledovala najina zlatnika... in razumel boš, da nihče ne more verjeti, da nama ju je kdo podaril. Toda, da so vpričo vseh postopali z nama kot s tatovoma, to me grize. Pripravljen bi bil zoava razbiti nos prvemu, ki bi izrekel tako besedo!«

Plezaček je bil kar naprej jokal in obupaval.

Medtem sta vstopila dva stražnika, in ne da bila dala dečkoma kakšno pojasnilo, sta ju odvedla v komisarijevo pisarno, kjer sta se znala pred mojstrom Petronom.

Ko je ubogi možakar videl, da se dimnikarčka snoči nista vrnila, je menil, da sta zablodila ali pa se jima je pripetila kakšna nesreča.

V bojznosti ju je pričakoval vso noč. Upal je še vedno, da ju bo vsak trenutek zagledal pred seboj. Ob zori pa je, pobit od bedanja in strahu, hitel na policijo, da je prijavil pogresanca.

Tamkaj pa je rvedel, da sta bila prijeta zaradi pisanosti in kraje.

»To je nemogoče!« je ugovarjal mojster Petron. »Bržkone nista moja.«

Ko pa ju je zagledal pred seboj in je bil prepričan, da gre dejansko za ta dva, je njegov obraz dobil tako divji izraz, da sta oba obstala nema in trepetajoča ter nista imela poguma stopiti naprej.

»Torej je vendarle res?« je izbruhnil z naglasom, kakršnega dimnikarčka se nista poznala, in s strahotnimi pogledi poblisnil proti njima. »Ti, Plezaček, sin tako poštene ženske, kakor je mati Kabel, ki si jo tele pred nekaj dnevi zapustil, si sedaj prijet zaradi pisančevanja in kraje?«

»Ne, ne,« je kritično nevrčni dečko in se obrnil proti Balinu, kakor da ga je hotel poklicati za prito.

Balin je hotel ugovarjati.

»On je nedolžen kakor jaz.«

»Móóó!« mu je jerno segel v besedo mojster Petron. »Gotovo si mu ti priptenec dal slab zgled. In kako sem te čislal! Preklet bodi trenutek, ko sem ti zapal tega otrokale!«

Ko je Balin slisal, da se na ta način postopa z njim, je izgubil luč razuma.

»Hej, mojster Petron, če ne preključite svojih besed, bom izgubil spoustovanje, ki vam ga dolgujem!« je zakričal. »Jaz in moj prijatelj sva nedolžna. Prisegam vam. Omi pa, ki so nara imeli za tatova in pjanca, bi se bili morali najprej prepričati, ali je to resnica.«

»Kaj pa sta tedaj vrela tista zlatnika, pa tiste udarce in lra, ki so vama jih zaplemili?« je vprašal s posumenljivim smehom komisar.

»Postojan sva jih našli!« se vzkičnil divje Balin, medtem ko Plezaček se vedno umiril, ni mogel storiti drugega, kakor da se je jokal. »Pred-smerabiniton ko sva šla in vrtke svetega Janeza, sva srečala nekak druge gospe, ki nama je, ker nam se siliska moliti v kabinah, naj bi nama dala mnogo denar, podarila vsakemu po eno liro; nato nama se žala se sva vsaki, na kar sva se včasaj pripravila,« menilo hika, da sva š omenjala dimnik.«

»Kaj pa ni nara tega povedala?« ga je prekritično mojster Petron s se vedno namrščeniimi obrvmi.

»Napravno sva strelca,« je odvrnil Balin, »in to je našina edina krivda. Vrtelj mrtaj sva se torej napustila k tisti gospe, k grofici Adi di Villanovam, na Corso Duca di Genova, številka 69.«

»Tajni homo vreden, če se to res,« ga je prekritično komisar. »Načelnik.«

»Grofica nama je naročila naj ometeva neki dimnik.«

Nemotoma se je Balin v zadregi prekinil; spomnil se je naročila dobre gospe: »Hvaložna vama bom, če ne bosta mi Jakobu niti drugim govornika o tem skatitih.«

Komisar, ki ga je poslušal, si je to prekinitev slabo razlagal.

»No, a potem?«

Balin, ki si je bil že opomogel, je naglo odgovoril:

»Potem je grofica hotela, da sva zajtrkovala z njo in njeno hčerko. Da, da, nika se ne smejte! Res je tako. Strežaj Jakob nama je, kar preveč postregel z jedajo in pijačo! Ko sva odšla, je gospa grofica darovala vsakemu zlatnik in tolar za opravljeno delo.«

Mojster Petron se je popraskal po buči.

»Meni se zdí, da si si vse to izmislil,« je dejal nazadnje; »toda pazi se!«

»Ne razburjajte se,« je dodal komisar. »Grofica ima brzkone telefon v hiši in takoj bomo zvedeli, kaj je resničnega v tej zgodbi.«

Plezaček ni rekel niti besede, tako je bil obnemogel. Čutil se je v resnici krivega.

Komisar se je za nekaj minut odstranil. Ko se je vrnil, je imel njegov obraz spremenjen izraz. Približal se je Balinu, mu položil roko na rame in rekel:

»Nisi lagal, dečko, in vesel sem, da sem se prepričal, da nisi tat. Tudi tvoj tovariš je nedolžen. Mojster Petron,« je dodal in se obrnil proti njemu, »ne smete se jeziti na fanta! Denar, ki sta ga imela pri sebi, je resnično njihov in izročil vam ga bom. Milajšega dečka lahko odvetete s seboj, ker je samo jokal in trdil, da ni izvršil tatvine.«

»A jaz?« je vprašal Balin.

»Kar pa zadeva tebe, je stvar čisto drugačna. Obtožba, da si tat, je propadla; toda upiral si se stražniku, ki je izvrševal svojo dolžnost; žalil si ga, grizel in pljuval vanj...«

»Kar nama ni hotel verjeti in naju je vlekel po cesti skozi množico kakor zlikovca.«

»Stražnik je vršil svojo dolžnost. Če si se zavedal svoje nedolžnosti, bi bil moral ostati tih in miren pa počakati, da bi se bila izkazala pravica mesto da si se upiral.«

»Lepa pravica! Kakor s tatovoma so postopali z nama, pa bi se vrhu tega moral še tisočkrat opravičevati in zahvaljevati!«

»Brzdi svoj jezik! Saj si ga že dovolj obrusil. Vi pa, mojster Petron, morete z malim oditi: tu imate denar.«

Toda mojster Petron, ki je zdaj zvedel resnico, se je kesal, da se je znesel nad Balinom, in s presunljivim glasom je ves ganjen prosil:

»No, gospod komisar, pustite še njega. Ni prav storil; toda saj se je le branil... Stražnik ga je žalil.«

»Nič ne pomaga, ne morem,« je dejal komisar in namignil redarju, naj odvede upornega dimnikarčka. »Kazen je potrebna.«

Plezaček se je vrgel prijatelju okoli vratu in mu zatrjeval, da ga ne bo zapustil, kajti, če se je zmiral, je to storil zato, da je branil samega

sebe pa tudi prijatelja; zato je prav, da deli ta njegovo usodo.

»Ne, ne; vrní se domov z mojstrom Petronom,« je dejal Balin in mu vrnil poljube. »Boš videl, da me bodo imeli tu samo nekaj dni. Saj nisem storil nobenega zločina!«

In ubogi fant se je skušal smejati, da bi potolžil prijatelja.

Plezaček pa kar ni hotel slišati, da bi se odtrgal od svojega tovariša; toda stražniki so ga zgrda ločili od njega. Mojster Petron pa je prijel Plezačka za roko in mu rekel:

»Pojdiva. Ti, dragi Balin, pa mi odpusti, da sem te krivo sodil. Ko boš prost, te povedem v kino skupaj s Plezačkom, da se ti oddolžim.«

Balin se mu je z nasmehom zahvalil, medtem ko so ga odvedli nazaj v zapor.

Ko je mojster Petron odšel s policije, je dejal Plezačku, naj mu pove še ankrat vse, kar se je bilo pripetilo: in končal je z besedami:

»Če bi se odpravili h grofici in ji povedali, da je Balin zaprt, bi nemara ona našla kakšno sredstvo, da bi ga takoj izpustili!«

»Imate prav, mojster.«

Toda Plezaček ni imel takega spomina kakor Balin: nič več se ni spominjal groficiine hiše in tudi ni več našel poti, da bi šla tja.«

Ko sta z mojstrom Petrom skoraj celo uro blodila okoli, je moral končno priznati svojo nevednost in se napotiti z njim proti domu. Srce mu je bilo prepolno bridkosti, ko je mislil na svojega prijatelja v zaporu, kateremu zaradi svoje pozabljivosti ni mogel pomagati.

Ko sta prišla mimo neke trafike, je mojster Petron stopil v prodajalno, da bi si kupil tobaka, in je dejal Plezačku, naj ga počaka zunaj.

V tistem trenutku pa se je približala malema dimnikarju neka ženska z zlobotnim obrazom in mu rekla:

»Pojdi z menoj, imam dimnik, da ga omete!«

»Prav rad,« je odvrnil Plezaček, »počakajte, da obvestim mojstra.«

»Je li to mož, ki je odšel v prodajalno?«

»Da.«

»Sem ga že sama obvestila. Pridi.«

Plezaček ni videl, od kod je bila ženska prišla. Zato ji je verjel in šel za njo.

Stopil je v vežo velikega stoplaja. Šla sta skozi dve dvorišči in ko sta stopila na tretje, je ženska odprla neka vrata v prtiličju, spustila dečka naprej, in rekla:

»Pojdi naprej; s pazi, kam stopiš, ker so tu stopnice. Stopi po njih nizdol.«

Medtem je zaprla vrata.

Plezaček je bil nemalo iznenaden, da bo moral iti v podzemlje ometat dimnik. Vendarle je ubogal, kakor mu je velela babura, in ko je napravil kakšnih deset korakov po stopnicah nizdol, se je znašel z njo v podzemski izbi, v nekakšni beznici, kjer je morala biti večna noč, kajti na bruno obesena letčerba je razsvetljevala sobo, ki je imela samo eno. navzgor se odpirajoče okence, opremljeno z železno mrežo in s stekli, zastrtimi z gosto pajčevino.

V beznici je bilo nekaj postopačev, ki so bili še zelo mladi, a so jim bili obrazi že usahlji in spačeni od zločinov. Sedeli so pri kartah za mizo, na kateri sta bili dve steklenici in več kozarcev, umazanih od vina.

Eden izmed malopridnežev je, opazivši Plezačka, zaklical na pol iznenadeno, na pol zadovoljno:

»Prav on je! Mamica Cebula, izgubili smo stavo.«

»In plačali mi jo boste, sinčki.«

»Nedvomno! Mož beseda smo!«

Medtem so drugi začeli delati žaljive opazke proti dimnikarčku.

»Lepi čadasti obrabez, ali si bil snoči prvič na delu?«

»Pa si bil le zelo neumen, da si se dal takoj prijeliti!«

»Od kod pa prihajaš, gobec umazani?«

»Kdo je kradel, ti ali tvoj tovariš?«

Plezaček jih je gledal, ne da bi razumel. Obrnil se je proti ženski:

»Kje je dimnik, da ga ometem?« je vprašal v svojem savojskem narečju.

Babura in drugi so bruhnil v smeh.

»O ti si torej zares verjel, ko sem ti rekla, da boš ometel dimnik?« je dejala ženska. »Mi pa hočemo od tebe nekaj čisto drugega. Naprej, odloži vrečo in orodje ter pridi in pij z nami.«

Dasi je Plezaček čutil, da mu dokaj močno utripa srce, je vendarle menil, da bi bilo mnogo huje zanj, če bi pokazal, da se boji.

(Nadaljevanje prihodnjik.)

PTICE PEVKE KORISTNE ŽIVALI

O tem so naši listi večkrat pisali. Pa nič ne de, če še enkrat pogledamo v to zadevo.

Kadar bočajo koga označiti za slabega jedca, pravijo, da je kakor ptiček. Ta primera ne drži. Ptički namreč imajo silno dober tek, zlasti ptice pevke, med temi najmanjše. Pojede toliko, če ne še več, kakor tehtajo same in ker se hranijo pretežno s črvi in žuželkami, ki so pravi škodljivci za naše sadno drevje, so ptice silno koristne živali.

Lišček n. pr. je sit, ko je pojedel črvov za dolžino dveh metrov. Če bi hoteli primerjati tega ptička s človekom bi moral pojedti človek klobaso dolgo osem metrov in debelo vsaj 22 centimetrov. Še bolj požrečni so mladiči. Lastovica se vrne k gnezdu dvakrat na minuto in prinese vselej v kljuna plo eno mušico. Neki drug ptič, ki je sam na sebi slab letalec, pride v sedmih urah stodesetkrat k gnezdu. Delo, ki ga opravljajo koristni ptički, je tako veliko, da bi n. pr. v krajih, kjer je veliko močvirij, ne bilo nobenih komarjev, če bi podpirali in varovali lastovice in druge ptice pevke.

Na drugi strani moramo resnici na ljubo povedati, da povzročajo ptice pevke tudi škodo. Res, da jedo žuželke, črve itd., ne zametavajo pa tudi raznih semen. Zaradi tega utegnejo biti škodljive. V nasprotnem primeru smemo trditi, da od vseh osem in dvajset tisoč vrst znanih ptic, je malo takih, ki bi ne bile v kakem primeru koristne, čeprav povzročajo na drugi stran: znatno škodo. Naša vrana črno vse, najrajši pa ima seme in ni glede tega prav nič izbirljiva; loti se tudi jajčec naših koristnih ptic. Prav tako zobje raznovrstne žuželke, polže in celo podgane. Kam naj jo prištevamo? Med koristne ali med škodljive ptice? So, ki zahtevajo, da se preganja in so, ki zahtevajo, da se čuva. Tudi štorčija spada med ptice, o katerih je težko reči, so li koristni ali škodljivi. Saj je znano, da lovi vse vrste živali, ki jih najde v vodi, med travo ali v grmovju ob vodah pa naj si bodo ribe, žabe ali žuželke.

Gotovo je škodljiv kragulj, pa tudi stržek ni nedolžen, kajti išče po kotih in jamah živeče pajke, ki so koristni.

Vendar moremo trditi, da so ptiči koristne živali. Če bi ptičev ne bilo, bi nas broščili in muhe, komarji in polži še zdavnaj prevladali, saj je prav naš čas čar žuželk, kot se je neki naravoslovec izrazil. Zlasti smo dolžni veliko hvaležnost našim pticam pevkam, pogoreločkom, slavčkom, kašnikom, liščkom, ščinkavcem, lastovicom itd. Posebno pomnost zaslužita sinica, ki ji ne moremo očitati nobenega »budodestva«. Je pa zelo požrešna živalica; njena požrešnost se omejuje na žuželke, njihova jajčeca in ličinke. Kobilar, ki je vsem znan ptič, uničuje gosenice, škorce zalezujejo polže. Celo kukavica, precej obrekovan gost naših gozdov, pomaga pri uničevanju mršesa.

Zgodi se, da ljudje koristnost kakega ptiča pretiravajo, kot n. pr. slavčica, v katerega so zaradi njegovega pomladanskega petja kar zaljubljeni. Pravijo, da uničuje žuželke in črve po polju, toda ne pomislijo, da zobje tudi seme. Koristne so kakor, ki zobje kobilice, poljske miši, podgane in druge škodljivce. Celo sova, ki jo nekateri tako grdo gledajo, je bolj koristna kot škodljiva, zakaj čeprav napada razne ptice in krte, živi pretežno na račun podgan in poljskih miši, pa tudi nočnega mršesa.

Koristnost ptic, zlasti tistih, ki se hranijo s semenjem rastlin, je v tem, da razširjajo rastline; škodljiv je prav za prav le drozg, ki raznaša seme škodljive omele. Če bi njega ne bilo, bi se omele ne mogla razširjati in bi kmalu izumrla. Kljub temu je zanimivo vprašanje, kako gre prav za prav razširjanje omele. Drozg posobje seme, ki je obdano s lepilno snovjo. Zaradi tega se prime kljuna. Če se ga hoče znebiti, ga mora odstraniti s kljuna, kar napravi tako, da drgne kljun ob vejo. Pri tem se seme prime veje in požene koreninice.

Prav vsi ptiči, tudi ti, ki se vse poletje hranijo z žuželkami, zobje jeseni lepe in zrele jagode. Tako razširjajo seme vsepoved in s tem rastlino. Boji pravijo v Franciji se jalec, ker skriva zdaj tu, zdaj tam šeloh in tako razširja hrast.

Trešji v skupini ptičev, ki jih moramo hvaliti, so mrhovinarji, ki skrbijo za snago naših gozdov in

poljaj, pa tudi cestaj, sploh krajev, kjer je kolikor toliko mrhovine. Po nekaterih krajih jim pravijo snadžli, ker pobirajo razne odpadke, predvsem mrhovino, saj bi sicer začela gniti. Zlasti so važni raznovrstni pičji v toplih krajih Amerike, v Indiji, posebej po otočju južnih morij, prav zaradi tega, ker odstranjajo nevarnost okužitve.

Koristne so žolce ki s svojim trkanjem pokazujejo človeku, katero drevo je zdravo, odnosno bolno, obenem pa iščejo zajedalcev ter jih uničujejo. Skoda, ki jo napravljajo s tem, da zobje seme naših iglavcev, je v primeri s koristjo, ki jo dajejo, majhna.

Naj teh nekaj vrstic, ki smo jih napisali v prilog našim krilatim prijateljem, zadostuje, da jih bomo vedeli ceniti in jih varovati ter jim zlasti v zimskem času pomagati.

ZA FANTE OD FARE

IZ DNEVNIKA SPORTNIKA TOMAŽA

III.

Bog ve koliko ur sem preedel ob svoji bradlji pod češnjo in sanjaril o veliki bodočnosti telovadca, ki ga bo poznala vsa domovina. Treniral sem kolikor je bilo mogoče. Mišice so nabrekli, obleka je postajala vedno bolj tesna. To so bili vidni dokazi napredka. Posebej rad sem čital »Mladost«, ki je prinašala zanimiva poročila o potovanjih vzorne tekmovalske vrste v Straesburg in Brno. Vse člane te vrste sem poznal po slikah, prav posebno pa mišičastega lva Kermavnerja, ki je povsod zmagal, kjerkoli je nastopil. Njihove slike sem si izrezal iz časopisov in jih lepil v svoj dnevnik. Če ne bi bilo pri nas tako mako kruha v tistih časih, ko smo preživljali stiske svetovne vojne, bi najbrže nikoli ne razmišljal o telesni moči in telovadskih prvenstvih. Je že tako, da si želi človek najbolj vroče tisto, česar nima. Stabič sanja o moči, lačen o kruhu, zapuščen o ljubezni.

S časom sem se prepračil, da je tudi navadno delo na polju ali v drvnicah prav koristna telovadba, ki krepi mišice. Čeprav sem bil študent, sem rad vzel koso v roke, veselilo me je drvarjenje, prav posebno pa težka dela, ki zahtevajo polno napenjanje mišic. Toliko lepote je v delu, toliko prijetnega doživljanja, ko hodiš s koso po rosnih travah, ko nalagaš na voz enope zrele pšenice ali ko podiraš drevje, da se mi še danes čudno zdi, da imajo meščani tako malo smisla za to vrsto telovadbe in športa!

L. 1924. mi je podaril zvezni načelnik v Ljubljani knjižico, katere sem bil bolj vesel kot birmanec ure, ali nevesta prstana. To je bila knjižica z ilustriranimi vajami za olimpijske igre v Parizu. Ko sem pregledal strahovito težke vaje na drogu in bradlji, konju in krogih, mi je bilo hudo, zakaj vedel sem, da jih v nekaj mesecih še ne bom zmogel. Vendar nič za to, takrat sem imel šele 18 let in moj čas bo že še prišel!

Tisto leto si je priboril svetovno prvenstvo v Parizu akademik iz Novega mesta, Leon Štukelj. Čeprav ni bil član naše organizacije, me je njegova zmaga močno navdušila. Dala mi je novega poguma. Naj le svet vidi, česa so zmožni slovenski fantje od fare! Še bo treba delati — tri, štiri leta — in Tomaž bo dohitel tiste, ki so najboljši.

Preselil sem se v mesto, kjer se je začelo novo življenje. V dijaškem telovadnem društvu sem našel dragocene tovariše. Tu je bil Mlakarjev Piao, ki je sedaj ugleden umetnik v Monakovem, pa Petrunov Jože, Leskovarjev Rudi, Babičev Jaka in drugi. Sedaj so že zdravniki, župniki, učitelji in odvjetniki, v spominu pa so mi ostali kot mišičasti mladeniči, s katerimi smo se urili večer za večerom.

Posebno navdušeni smo bili v jeseni, ko smo se pripravljali na dijaški praznik 8. decembra. Piao je sestavljal nove simbolične vaje za dekleta in fante, mi pa smo se vrtili na drogovih in bradljah in se urili za dijaško akademijo.

Naš voditelj je bil sedmošolec Piao. To vam je bil fant od fare! Sestavljal je govore, slikal kulise, nadziral glasbo, dekleta in fante pa je naučil tako lepih vaj, da so jih ljudje gledali z istimi občutki kakor početušajo v srce segajoče pesmi. Posebno velik uspeh je imel s sestavo »Gor čez izaro«, ki so jo izvajala dekleta v črnih oblekah ob spremljavanju moškega pevskega zbora.

Za naš praznik smo imeli vedno polno dvorano gledalcev. V prvi vrsti je sedel sam škof dr. Kar-

PRAVNI NASVETI

Bivši orožniški narednik. I. D. V. Za rešitev vaše zadeve je pristojen Visoki komisariat Ljubljanske pokrajine. Obrnite se tja s pisмено vlogo, v kateri točno obrazložite svojo prošnjo in jo opremite z dokaznimi listinami.

Za naše dijaške medicince. Te dni je bil razglašen zakon, po katerem so z vseučiliškim letom 1941-42-XX slovenski dijak, prihajajoči z medicinsko-kiruršne fakultete ljubljanske univerze in rojeni na ozemlju, ki pripada tej pokrajini, če se vpišejo zaradi dopolnitve svojega študija na univerzah kraljevine, oproščeni plačevanja šolskih in dodatnih taks. Ta ugodnost pa ne velja za dijake, ki ponavljajo polletje in za tiste dijake, ki niso vsako leto opravili izpitolov po učnem načrtu, določenem po fakulteti za prejšnje leto, ali ne več ustreznih izpitolov iz njih ali iz taktih, ki bi se po presoji vseučiliških oblasti v celoti lahko šteli za enakovredne glede na omenjeni načrt.

Odpoved službe pisarniški uradnik. M. C. Vprašate, kakšen rok je predpisan za odpoved službe pisarniškemu osebuju v zasebnih podjetjih. — Če ni dogovorjeno drugače, ali če ni krajevnega običaja, ugodnejšega za uslužbenca, smeta službodajalec in uslužbenec službeno razmerje razdreti s pretekom vsakega koledarskega četrtletja po predhodni šestdesetdneški odpovedi. Po dovršenih petih letih službe znaša odpovedni rok tri mesece, po dovršenih 15 letih službe štiri mesece in po dovršenih 20 letih pet mesecev.

Odpoved najema mlina. J. T. O. Kupili ste mlin in bi radi sedanjemu najemniku mlin odpovedali. Najemnik se pa izgovarja s stanovanjsko zaščito in trdi, da mu ne morete odpovedati. — Tudi za mlin, ki ga je prištevati med poslovne prostore, velja odredba o stanovanjski zaščiti. Po tej uredbi boste mlinarju lahko odpovedali, če je mlin potreben vam ali vašim otrokom za opravljanje mlinarske obrti.

Povišanje preživnine. B. J. J. Nezakonski oče je bil svojetasno obsojen, da mora plačevati 200 dinarjev preživnine za svojega otroka. Ker se razmere spremenile, bi radi zvedeli, ali bi mogli zahtevati povišanje preživnine in za koliko. — Vsekakor lahko predlagate pri sodišču, da se preživnina, ki jo je dolžan plačevati nezakonski oče, zviša na sedanjim razmeram in očetovim dohodkom primerni znesek. Posvetujte se s sodnikom, ki gotovo pozna vaše in očetove razmere ter vam bo mogoč dati potreben nasvet.

Priraskarina. E. J. Prodali ste zemljišče in ste se s kupcem dogovorili, da bo on plačal priraskarino, s katero vas bo mestna občina obremenila. Ko ste prejeli plačilni nalog, ste ga poslali kupcu, vendar se on ni zmenil za plačilo, zaradi česar vas je mestna občina nato rubila, kar vam je povzročilo precej stroškov. Vprašate, ali je res predpisano, da mora priraskarino v vsakem primeru plačati prodajalec, kakor to trdi kupec. — Po uredbi o priraskarini se ta davek načeloma izterjuje od prodajalca. Prodajalec se pa seveda lahko s kupcem dogovori, da ima on plačati priraskarino. Če ste se vi res tako dogovorili in kupec ni izpolnil svoje dolžnosti, ga lahko k temu s tožbo prisiliti. Odgovoren vam je tudi za vse stroške, ki so vam nastali, ker se ni držal dogovora.

lin, dolge vrste sedežev so napolnili meščani, zadaj pa so se gnetli dijaški tovariši. Vstajih od gledalci tako plesali, da bi morali to ali ono točko ponoviti. Piao pa je rekel svoj odločni »ne! in že je stala na odru nova skupina in čakala na nove uspehe. Kako lepo je bilo po tistih prireditvah, ko je prikipevalo navdušenje do vrha, v ercih pa smo čutili zavest zmagovalstva.

Ze v prvem letu sem se v mestu docela udomačil. Poučeval sem mlajše dijake kolikor je bilo potrebno za stanovanje in koe kruha za priboljšek. Hrana v dijaški kuhinji je bila samreč pičla, dopolnjeni brez zajtrka pa neskončno dolgi. Ne glede na telesne stiske in težave pa sem se počutil med mestnimi fanti prav dobro. V telovadnici so me morali celo ubogati. Pa če ni šlo zlepa, sem tega ali onega lahkomišleca zgrabil tudi za lasce. Kako tudi ne? V vsem mestu bi lahko na prste preštel tiste, ki zmorejo veletoč z obrati, pa salte na krogih in stojjo na rokah . . .

V domači vasi je polagoma prhnela zapuščena bradlja pod češnjo, v daljnem mestu pa je ponočno hodil Tomaž, ki je prejel iz Ljubljane prvo povabilo: »Pripravljaj se na priid. da boš nastopil v vzorni vrsti na veliki akademiji v unionski dvorani.«

Zahvala

Podpisane Lešnjak Marija, Volčkove vas štev. 17, župnije Št. Jernej na Dolenjskem se prav lepo zahvaljuje vaši cenjeni upravi za izplačano požarno podporo. Kakor hitro sem sporočila svojo nesrečo, sem prejela po poštni nakaznici kot »Domoljub-ova« naročnice

380 lir požarne podpore

za stanovanjsko hišo, ki mi je pogorela 27. januarja 1942. Bila sem v skrajni stiski, zato mi je podpora še posebej dobrodošla. Domoljubove naročnice bom ostale tudi v bodoče. »Domoljub«, splošno razširjeni slovenski katoliški tednik, priporočam vsakemu.

Volčkove vas 7. marca 1942.

Lešnjak Marija.

Sirimo knjžice:

»Vel sreča«
»Dekle in poezija«
»Le eno je potrebno.«
Te knjžice stanejo 70 centov: knjžica »Da, Oče...« (izšla 15. III.) in »Veliki tedenski« (izšla 1. IV.) pa staneta 1.40 lira, ker obsegata dve številki. — Vse prejšnje knjžice lahko stalno dobite pri upravi na Rakovniku in v Mladinski založbi, Stari trg 30.

Črni gaber

kupim
vsako množino po ugodni ceni
Poudbe je potrebno poslati takoj na upravo »Domoljuba« pod številko 18152.

Topinambur — nadomestek krompirja.

Topinambur se imenuje rastlina, ki ima 14,7% sladkorja, 3,1 beljakovin in 1,9 insulina. Torej je topinambur izredno bogat sladkorja. Strokovnjaki trdijo, da je topinamburjeva domovina Amerika, kjer so ga pridelovali tamonjni domačini, od tam se je razširil v Francijo, ni pa prišel do veljave, ker je z njim uspešno tekmoval krompir. Topinambur spada v rod sončnic in vsebuje nekaj manj hranilnih snovi, kakor krompir.

Brzoparilnike, gnojilne
črpalke, Gama,
z 10 letno garancijo tudi
Podržaj Ciril, Ig 147
pri Ljubljani

Dopis

Javor pod Ljubljano. Na pustno nedeljo so pri nas uprizorili burko. Smeha med gledalci ni manjkalo. Hvala vsem, ki so se potrudili za pošteno razvedrilo.

Preizkušena redilna prašek »REDIN« za prašiče

Pri malih prašičkih pospešuje Redin prašek hitro rasti, krepi kosti in jih varuje raznih bolezni. Večji prašičji se bodo dobiti hitro redijo in dobro prebavljajo. Zadrževanje prašiček na 1 prašiča ter stane 1 zavitek L. 20, po pošti L. 18. Zavaj po pošti L. 20, 4 zavaj po pošti L. 20. Mnogo zahvalnih pism. Pozor! Pravi »REDIN« se dobi samo z surto ališ.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1
Na dobilo se navedenega Redin pri vsaki trgovini ali drugo, ker se prihranite poštne. Naročniki iz province Tristo in Gorice morajo poslati denar naprej.

Čitaj in širi »Domoljuba«!

»Domoljuba« stane 20 lir za celo leto, za inostranstvo 30 lir — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasji se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 40-04. Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Jože Količek. — Za Ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.

Nalagajte
denar v
solidnem
zavodu.

Hranilnici in posojilnici z. z. n. j. v Ribnici

Zavod daje posojila pod najugodnejšimi pogoji
Posluje v lastni hiši poleg dekliške šole

Najstarejše ljubavno pismo

Na starem Kasdejskem so izkopali ljubavno pismo, ki sodijo, da je najmanj 3800 let staro ter najbri najstarejše ljubavno pismo, kar jih svet pozna. Pismo je na malo kamnitno ploščico, ki so črke vanjo vrezane, kakor so tiste čase pisali. Pismo je pisal mladenič iz starega Babilona ter je bilo namenjeno neki ženski v starodavnem mestu Selarvanum, ki je stalo nekako

Za pomlad 1942

Vam nudi železnina in zaloga poljedelskih strojev

Fr. Stupica, Ljubljana

Gospodstvska cesta 1

razne poljedelske stroje in orodja, brane in pluge, črpalke in cevi, gnojilne črpalke in razpršilnike, sledilnike, vžarne dvigalnice, kotle vseh vrst, vse predmete za krpalnice, mreže za ograde, gospodinjke potrebščine, perjavski jedilni pribor, čebelarstvo orodje itd., itd.

Nakup starega železa in drugih kovin

tamki, kjer dandanes stoji Sippara. Tisto pismo se tako le glasi: »Naj bi božansko sonce vsedkar razsvetljevalo in ogrevalo tvoje življenje! Pišem ti, ker hrepenim po novicah, kako se tebi godi. Naglo mi poročaj, kako ti je. Zdaj prebivam v Babilonu ter sem ves nesrečen, ker te že toliko časa nisem videl. Piši mi, kdaj prideš! — Vmes je preteklo celih 3800 let, pa mladi ljudje si še vedno tako pisarijo, kakor so si dopisovali tiste čase. Časi se pač menjavajo, ljudje pa ostajajo isti.

Ne prezrite »Mali oglasnik«

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

zadruga z neomejenim jamstvom v lastni palači v Ljubljani, Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela Union

Posojilnica je bila ustanovljena leta 1895.

sprejema hranilne vloge v vsaki višini in jih najugodneje obrestuje, daje posojila na vknjižbo in proti poročstvu

Mali oglasnik

V Domoljubu se zaračunajo izpolni oglasi po besedah, in sicer plača vsi ki išče službo L. 0.20 za besedo; v ženskih oglasih in dopisih beseda L. 1.—, v vseh drugih oglasih stane beseda L. 0.750. Vsem oglasom se prišteje še oglasni davek. Najmanjši znesek L. 7.—, za ženskih oglasov L. 20.—. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglasih gospodarskega značaja.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Brinje - istrsko
lepo, zdravo imam na
prodati. Ed. Pisler,
Vrhnika.

Hlapca in dekle
sprejemem na kmetijo,
Goetlina pri Mokarju,
Ipanška cesta 121.

Katero kmečko dekle
Čiste pretokosti bi poročila starejšega posestnika z nad milijonskim premoženjem? Dopise je poslati upravi »Domoljuba« pod št. 100 - 1029.

Repo
ima naprodaj žgajnar
Matija, Seia 14 - Lav
verca.

Hlapca
ki je vajen vseh poljskih del sprejemem. Babnik Josip, Fuzine št. 5 pri Ljubljani.

Čevljarški stroj
male rabljen in vendar se dobro obranja kupim. Primerno ceno in opis stroja na naslov: Naredi Franc, čevljar, Prilepe, pošta Vel. Lašče.

Predali se ne odpirajo

Pod vplivom vlage se predali včasih tako napro, da jih je mogoče le s težavo odpreti. Kako naj si v takšnem primeru pomagamo? Predvsem moraj skrbeti za to, da po možnosti vlago odpravljajo. Zelo uspešno se dá odstraniti neprijetna, če nadgruč robove predala z milom ali z adrobljenim lojevcom.